

Ki tud többet a kőolaj- feldolgozásról?

2. forduló

Kőolaj-feldolgozás

2016.10.27

Az OLAJIPAR számokban...

- A 2. legfontosabb iparág a világon
- 4 milliárd t/év kőolaj felhasználás a világon
- 1,8 milliárd l/év benzin felhasználás Magyarországon
(36 millió tank; 1 tank 50 liter)
- 2,8 milliárd l/év gázolaj felhasználás Magyarországon
(56 millió tank; 1 tank 50 liter)

Minden **másodpercben** egy
Audi A6 tudunk megtölteni a
Dunai Finomító termeléséből

(60 l/tank)

10.000 m³

1 liter = 1 dm³

1 m³ = 1000 dm³

10.000 m³ = 10.000.000 dm³ = 10 millió liter

10 millió liter üzemanyag = 200.000 tank (50 literes)

Česká
rafinářská

OMV
OMV

Slovnaft

MOL

INA

PETROM

MOL

Halásztelek

A Dunai Finomító

Toköl

Szigetcsép

Duna

FEJÉR
PEST

Százhalombatta

E73

7

6

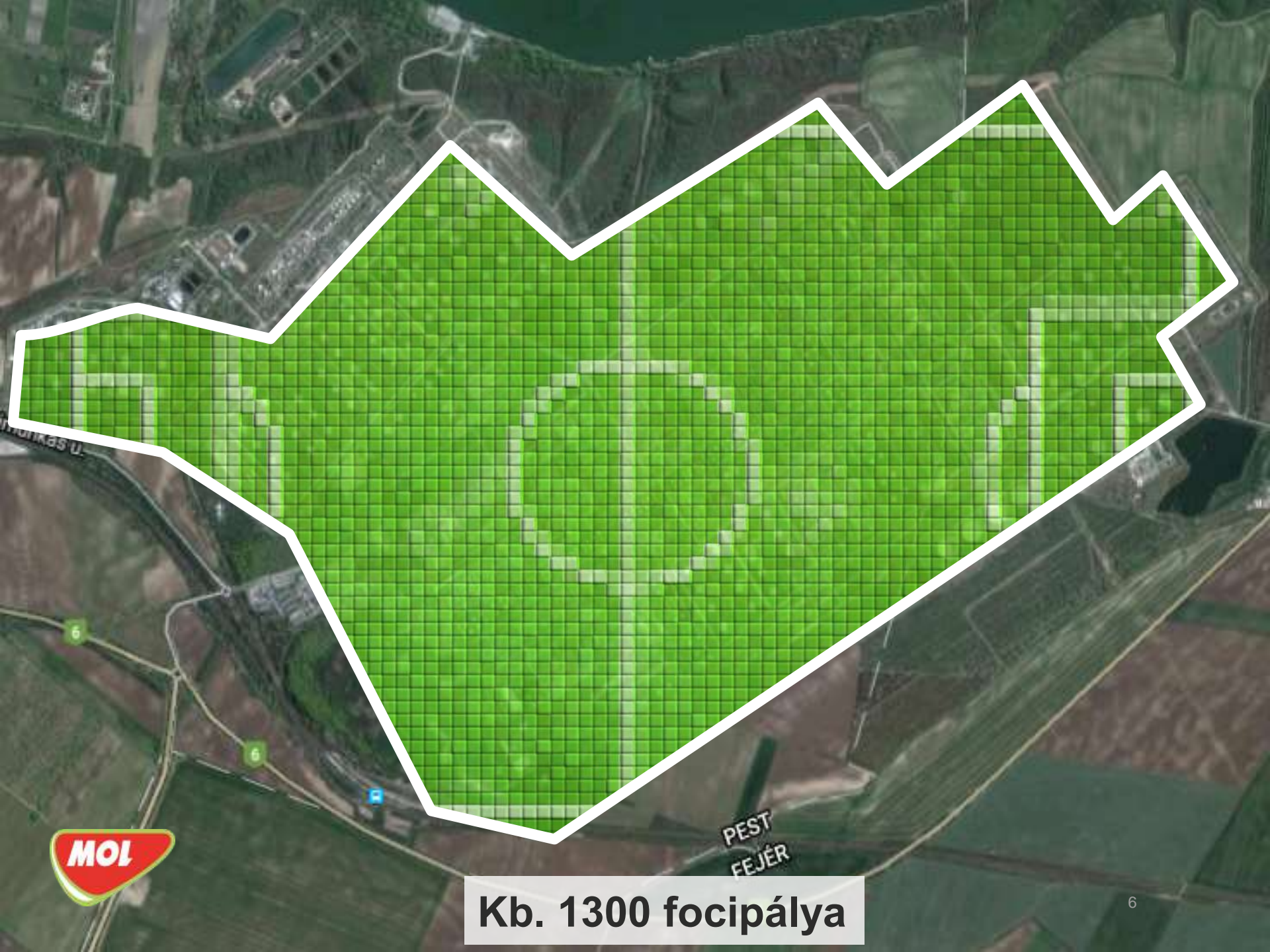
Ercsi

6

FEJÉR
PEST

M6

Kb. 1300 focipálya

1970-ben...

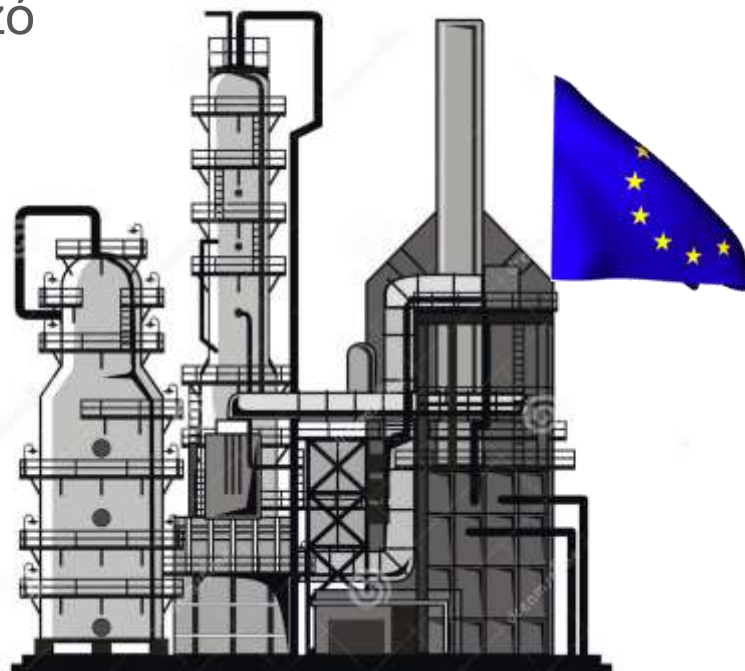

... és napjainkban.

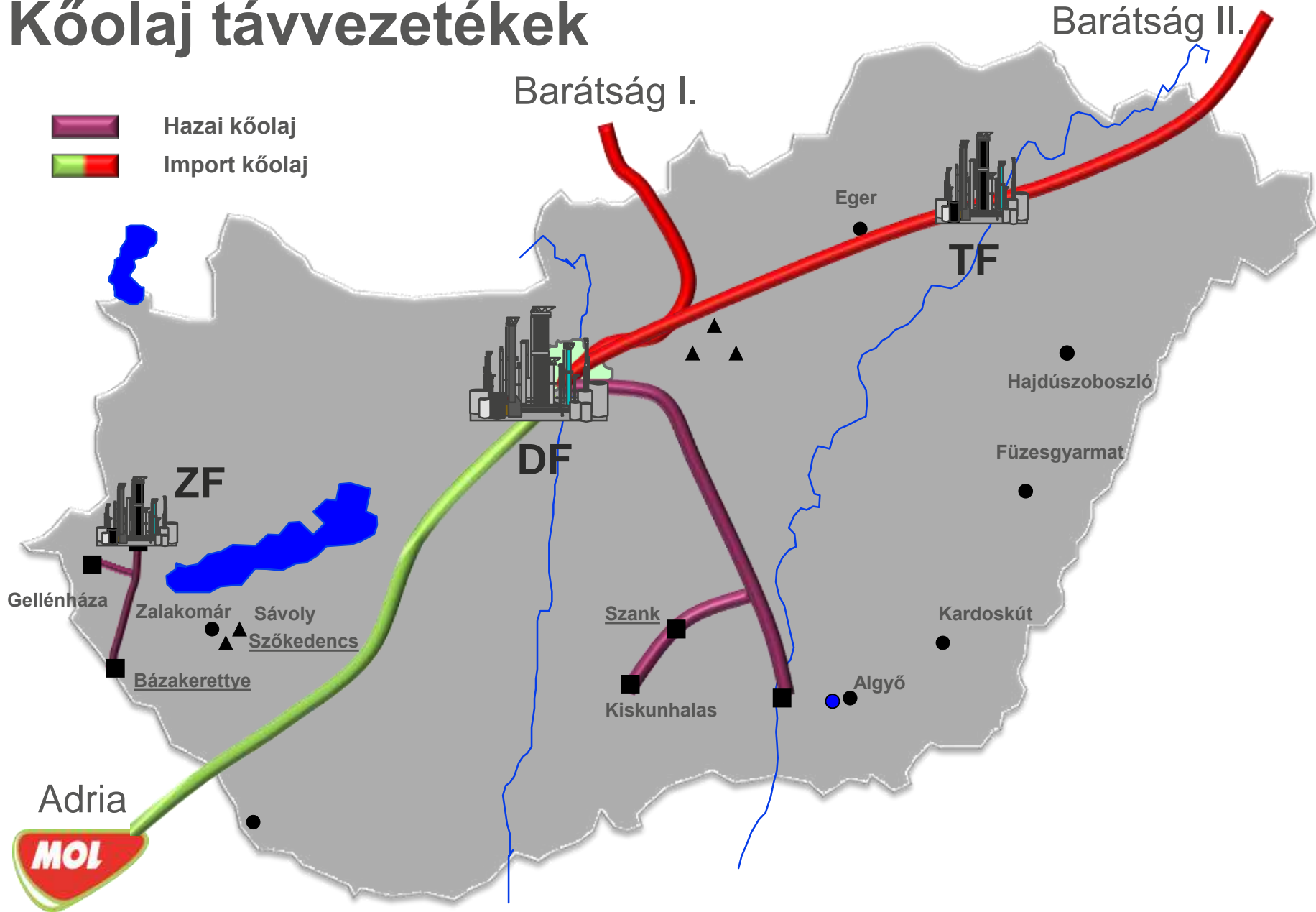

Dunai Finomító, Százhalombatta

- Alapítás éve: **1960**
- Az első desztillációs üzem (AV-1) üzembe helyezése: **1965**
- Jelenlegi desztillációs kapacitás: **8,1 milliót/év**
- A Dunai Finomító Magyarország egyetlen kőolaj-feldolgozó finomítója
- A közép-európai régió egyik meghatározó olajipari szereplője
- Az előállított üzemanyagok minősége maradéktalanul megfelel a legszigorúbb **EU követelményeknek** is.

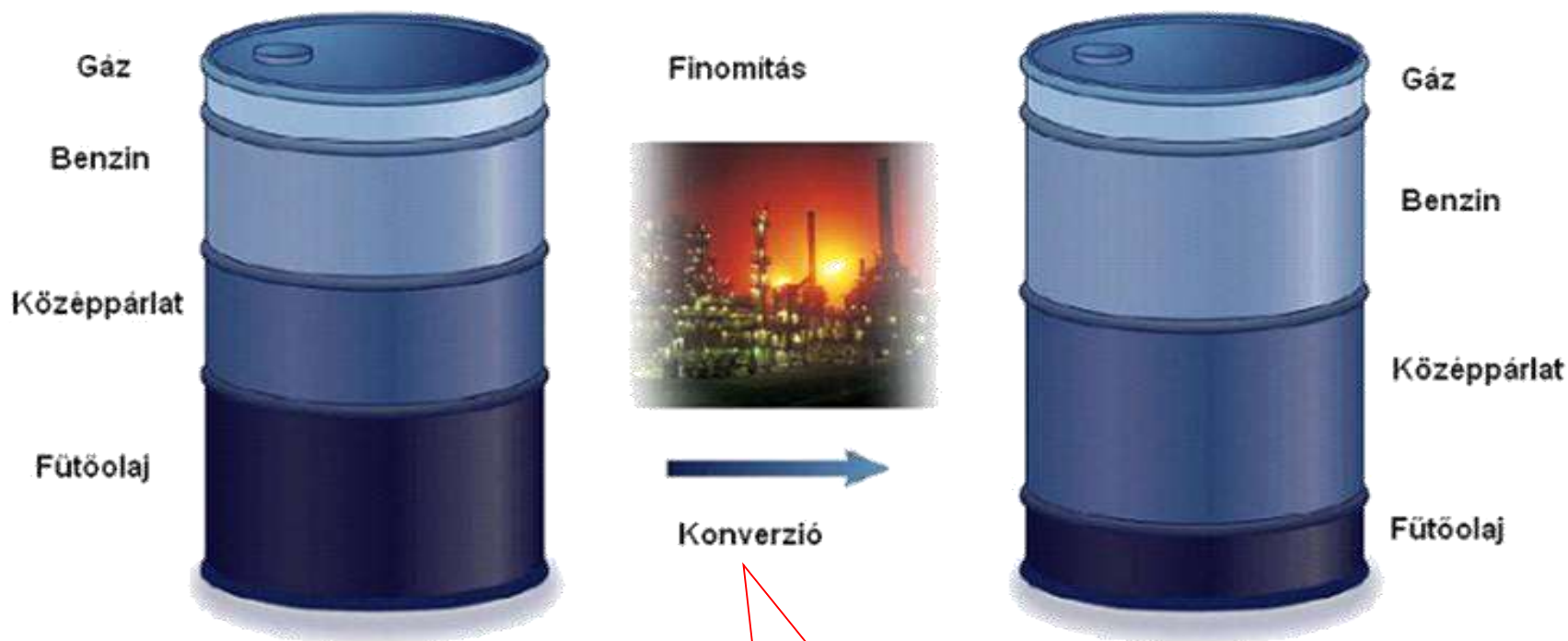

Kőolaj távvezetékek

A Finomítás célja

A piaci igényeknek megfelelő termékstruktúra előállítása.

A kőolajból egyszerű
lepárlással kinyerhető
termékek

Finomított termékek

A kőolajban található
vegyületek kémiai
átalakítása.

A kőolajok összetétele - 1

- ✔ Biológiai eredetű, szerves anyagok bomlásterméke
- ✔ Szénhidrogének komplex elegye
- ✔ Heteroatomokat tartalmazó vegyületek
- ✔ A kőolaj elemi összetétele (m/m%):
 - ✔ Szén: 83 – 87
 - ✔ Hidrogén: 11 – 14
 - ✔ Kén: 0,2 - 4,0 (max. 7 %)
 - ✔ Nitrogén: 0,1 - 1.0 (max. 2 %)
 - ✔ Oxigén: 0 - 0,5
 - ✔ Fémek: 0 - 0,2

A kőolajok összetétele - 2

Szénhidrogének

Nyílt szénláncú (alifás)

Zárt szénláncú (gyűrűs)

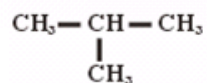
Telített szénhidrogének
(alkánok vagy paraffinok)

Telítetlen szénhidrogének

Heterociklusos
vegyületek

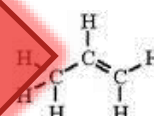
Izociklusos
vegyületek

Metán
Etán
Propán
Bután

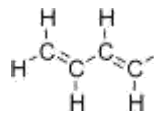
Alkének
(olefinék)

Etilén
Propilén

Alkadiének
(Diolefinék)

1,3-
butadién

Alkinék

Acetilén

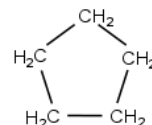

Tiofén

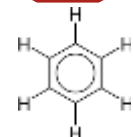
Aliciklusos
vegyületek
(naftének)

Ciklopentán

Aromás
vegyületek

Benzol
Toluol
Xilol

Olefin és acetilén szénhidrogének

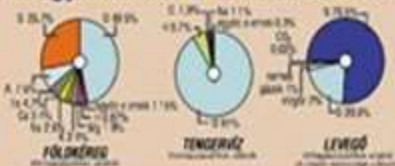
nem találhatóak a kőolajban!

AZ ELEMEK PERIÓDUSOS RENDSZERE

1 (I A)	Jelmagyarázat											18 (VIII A)						
1	<p>Relatív atomtömeg</p> <p>Rendszám (=protonszám)</p> <p>A kémiai elem neve</p> <p>A kémiai elem vegyjele (szilárd, <i>gáz</i>, <i>líquidum</i>)</p> <p>Elektron-pályák szerkezete</p>											18 (VIII A)						
2	<p>Alkálifémek</p> <p>Alkáliföldfémek</p> <p>Fémek</p> <p>Átmeneti fémek</p> <p>Félfémek</p> <p>Nemfémek</p> <p>Nemesgázok</p> <p>Lantanoidák és aktinoidák</p>											18 (VIII A)						
3	3 (III A)	4 (IV A)	5 (V A)	6 (VI A)	7 (VII B)	8 (VIII B)	9 (VIII B)	10 (VIII B)	11 (I B)	12 (II B)	13 (III A)	14 (IV A)	15 (V A)	16 (VI A)	17 (VII A)	18 (VIII A)		
4	19 K	20 Ca	21 Sc	22 Ti	23 V	24 Cr	25 Mn	26 Fe	27 Co	28 Ni	29 Cu	30 Zn	31 Ga	32 Ge	33 As	34 Se	35 Br	36 Kr
5	37 Rb	38 Sr	39 Y	40 Zr	41 Nb	42 Mo	43 Tc	44 Ru	45 Rh	46 Pd	47 Ag	48 Cd	49 In	50 Sn	51 Sb	52 Te	53 I	54 Xe
6	55 Cs	56 Ba	La-Lu	72 Hf	73 Ta	74 W	75 Re	76 Os	77 Ir	78 Pt	79 Au	80 Hg	81 Tl	82 Pb	83 Bi	84 Po	85 At	86 Rn
7	87 Fr	88 Ra	Ac-Lr	104 Rf	105 Db	106 Sg	107 Bh	108 Hs	109 Mt	110	111	112						

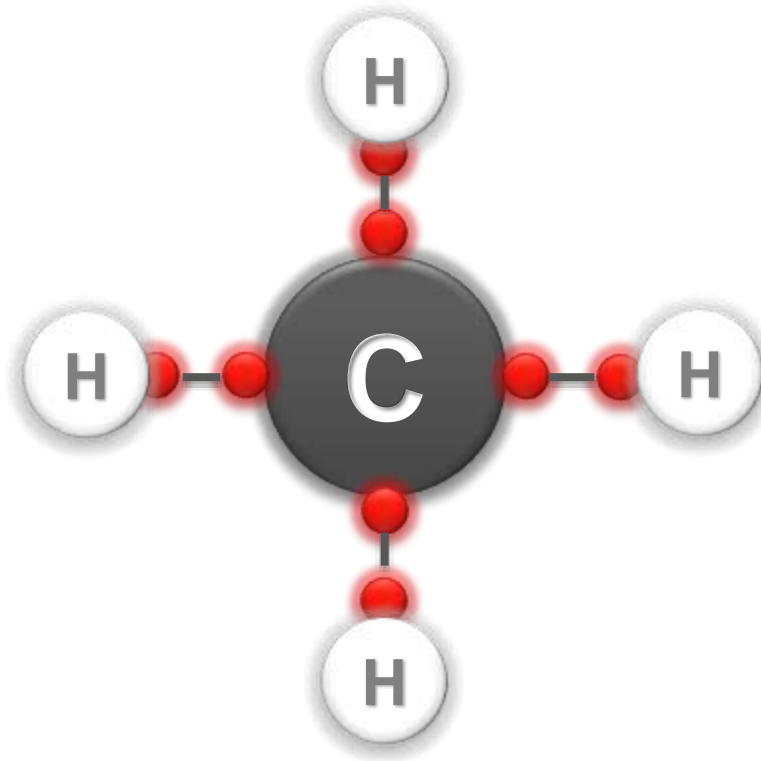
Kémiai elemek megjelenése a természetben

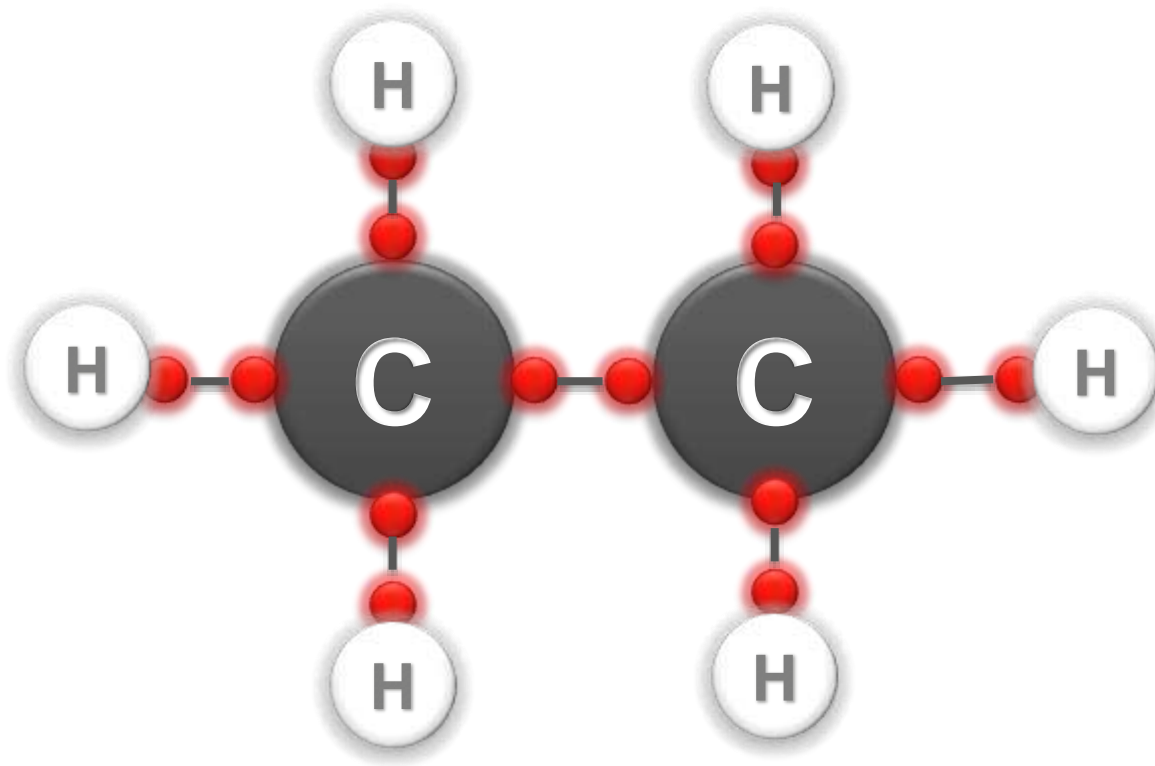
57 La	58 Ce	59 Pr	60 Nd	61 Pm	62 Sm	63 Eu	64 Gd	65 Tb	66 Dy	67 Ho	68 Er	69 Tm	70 Yb	71 Lu
89 Ac	90 Th	91 Pa	92 U	93 Np	94 Pu	95 Am	96 Cm	97 Bk	98 Cf	99 Es	100 Fm	101 Md	102 No	103 Lr

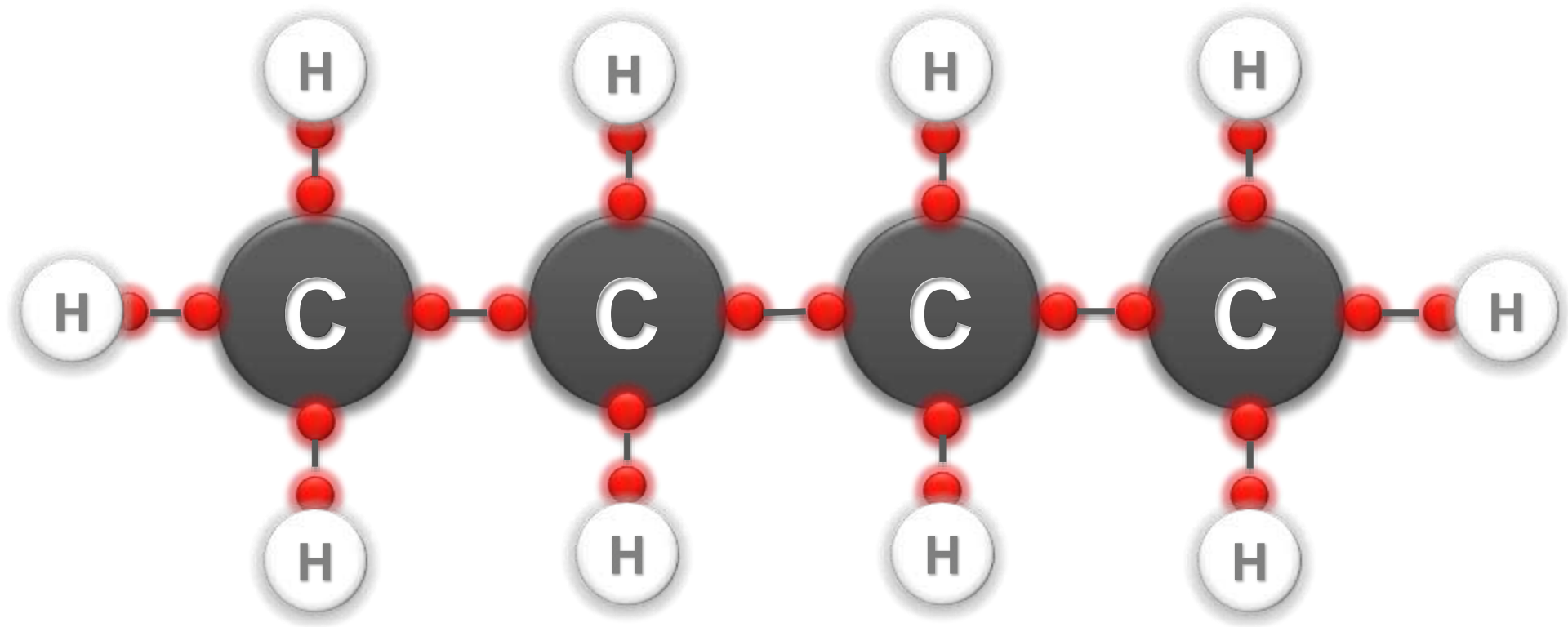
Szénhidrogének szerkezete - METÁN

Szénhidrogének szerkezete - ETÁN

Szénhidrogének szerkezete

Kőolaj jellemzői - 1

API sűrűség

50 felett

kondenzátum

33-50

könnyű kőolaj

24-33

közepes kőolaj

24 alatt

nehéz kőolaj

$$API \text{ sűrűség} = \frac{141,5}{\rho} - 131,5$$

Kéntartalom

0,5 % alatt

alacsony kéntartalmú (édes)

0,5 % - 1,5 %

közepes kéntartalmú

1,5 % felett

magas kéntartalmú (savanyú)

Kőolaj jellemzői - 2

Kémiai jellemzők

- ✔ Paraffin-tartalom
- ✔ Nafténes vagy aszfalténes

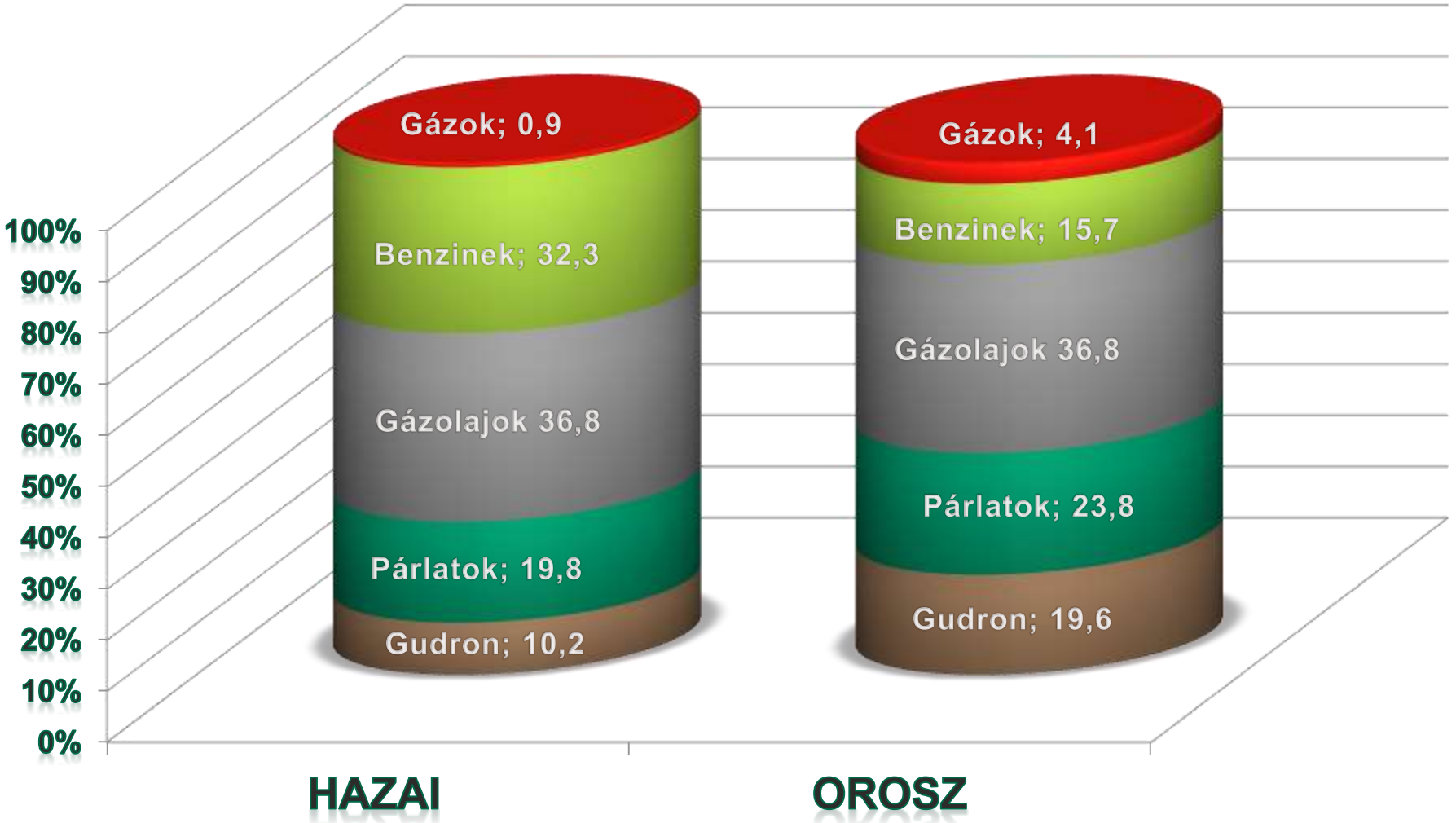
Folyási tulajdonságok

- ✔ Viskozitás
- ✔ Folyáspont

Ezek az adatok megtalálhatók
a **kőolaj assay**-ben!

A hazai és az orosz kőolajban lévő termékek aránya

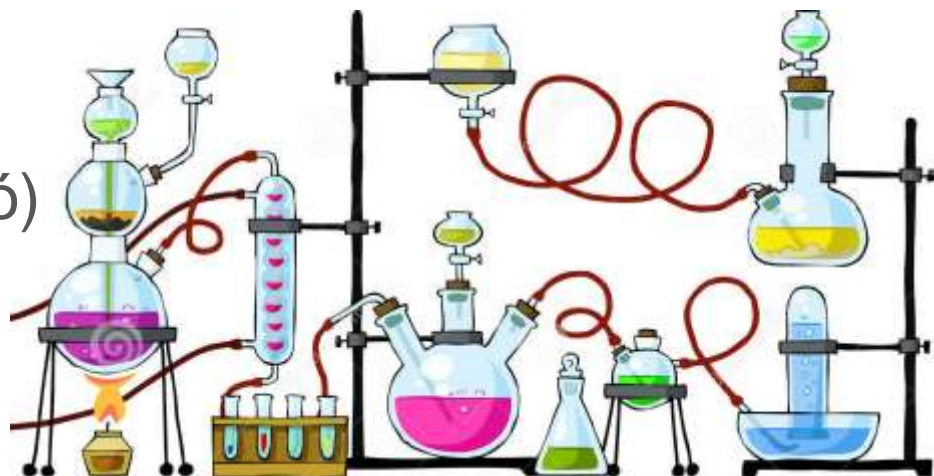
Finomítói technológiák

Fizikai folyamatok (elválasztás)

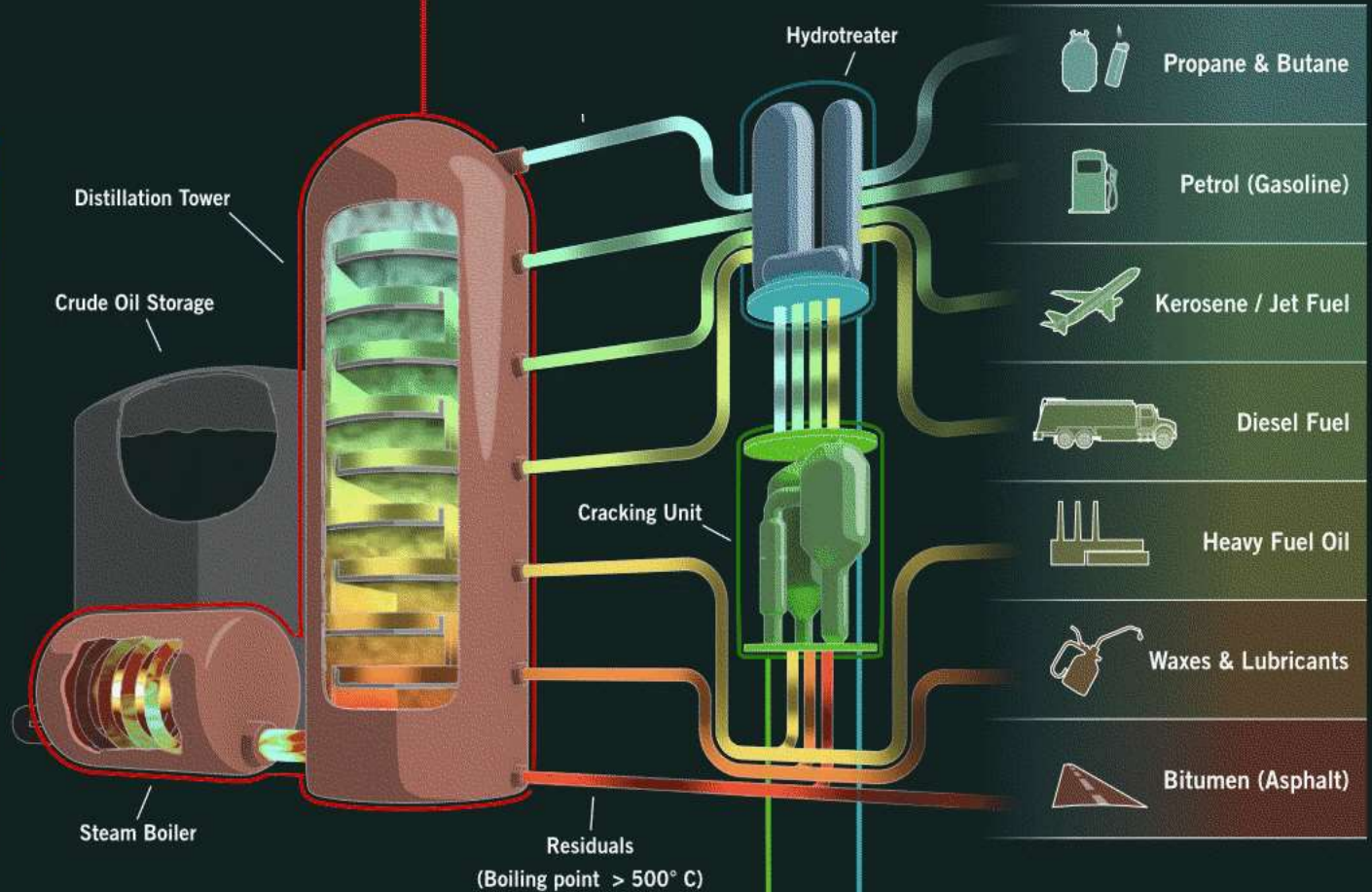
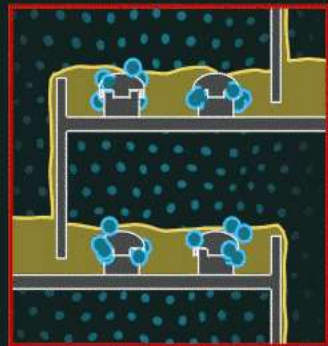
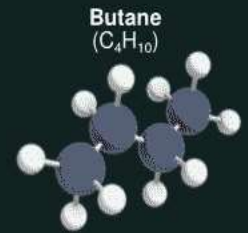
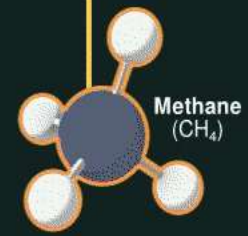
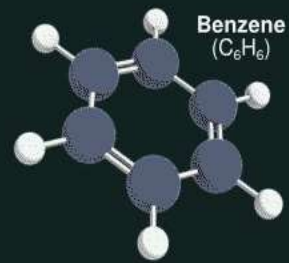
- ▼ sómentesítés
- ▼ desztilláció
- ▼ extrakció
- ▼ keverés

Kémiai folyamatok

- ▼ krakkolás (termikus vagy katalitikus)
- ▼ reformálás
- ▼ addíció (alkilálás)
- ▼ modifikálás (izomerizáció)
- ▼ hidrogénezés

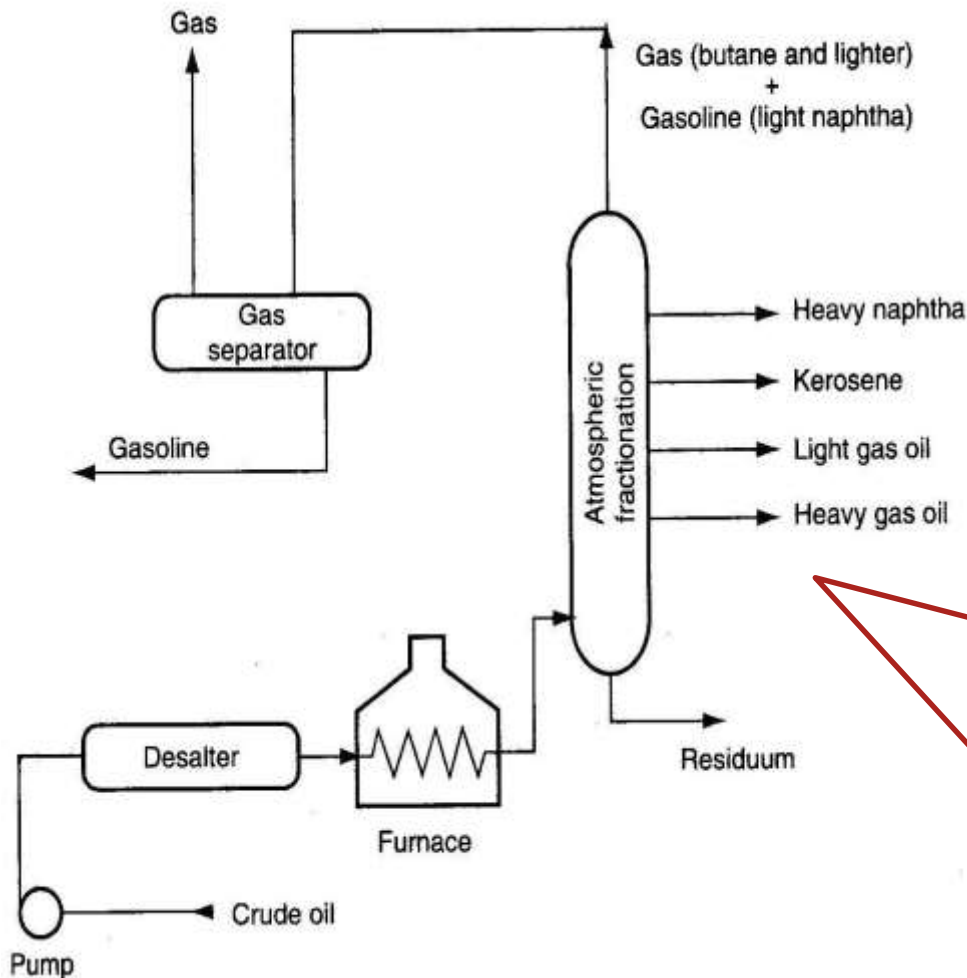
Desztilláció folyamata

Atmoszférikus desztilláció

Feladata:

A kőolaj forráspont szerinti szétválasztása különböző frakciókra.

Alapanyag: **Kőolaj ill. kondenzátum**

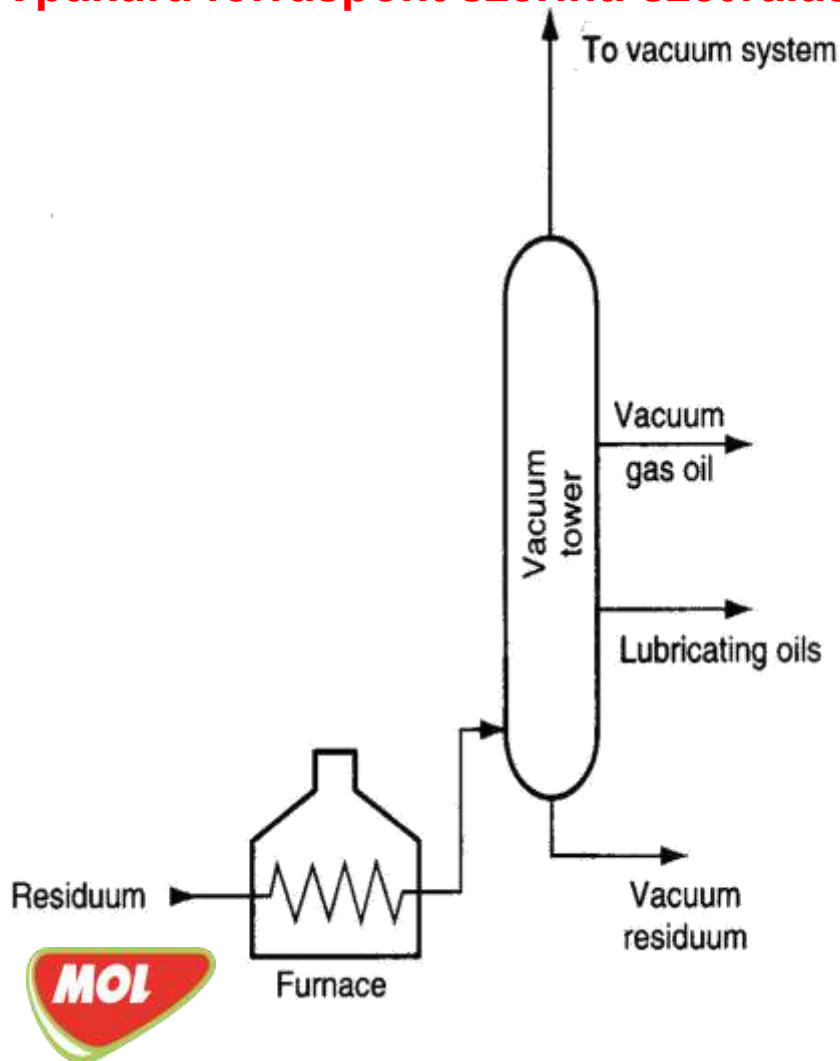
Termékek: **Fűtőgáz**
Cseppfolyós gázok
Benzinek
Petróleum
Gázolajok
Pakura

Paraméterek: **Alapanyag hőmérséklet:**
280 – 300 °C

Vákuum desztilláció

Feladata:

A pakura forráspont szerinti szétválasztása különböző frakciókra.

Alapanyag: **Pakura**
Termékek: **Vákuum gázolaj**
Párlatok
Gudron

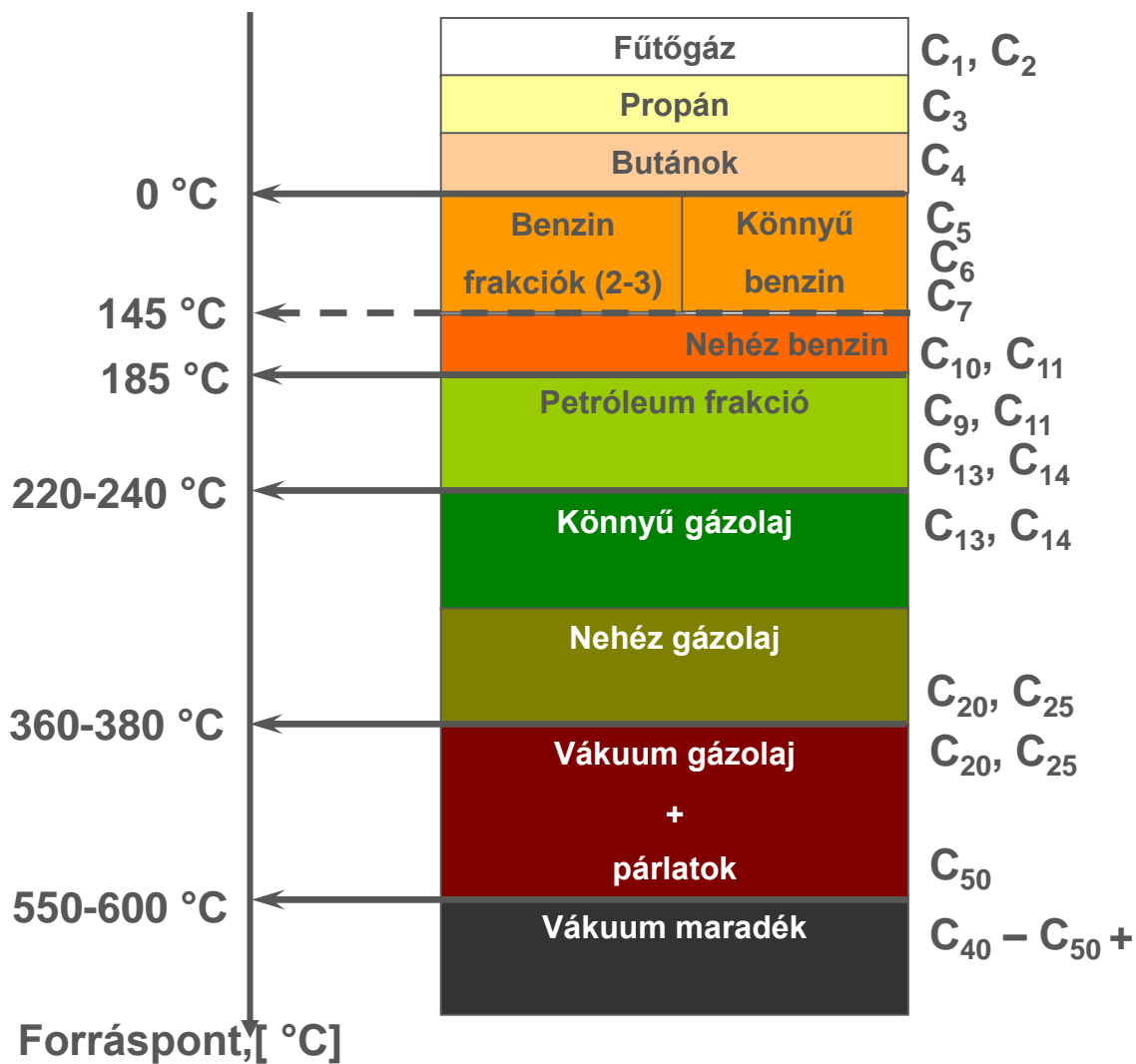
Paraméterek:

Pakura hőmérséklet: ~ 400 °C

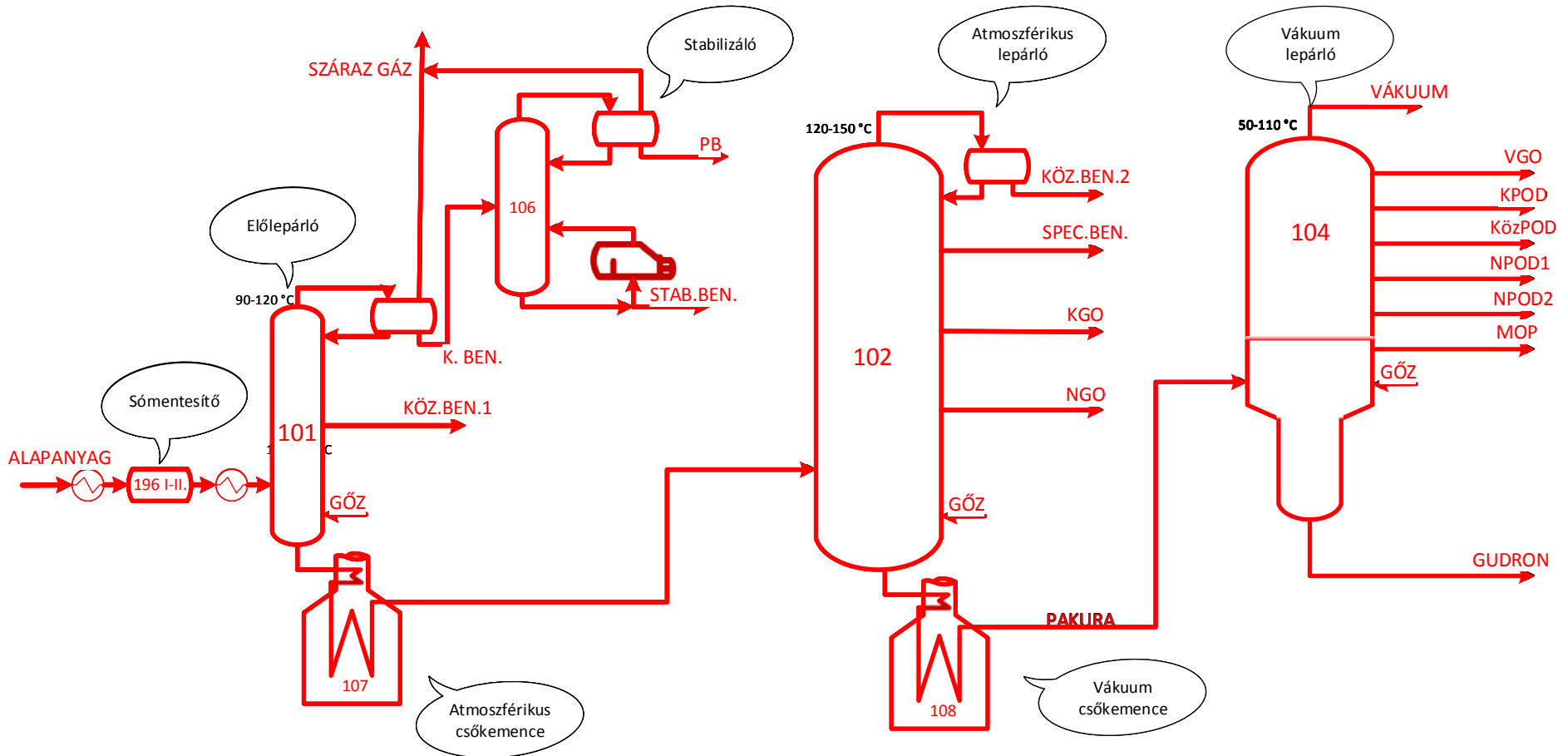
Nyomás: 50 – 100 Hgmm

Forráspont tartományok

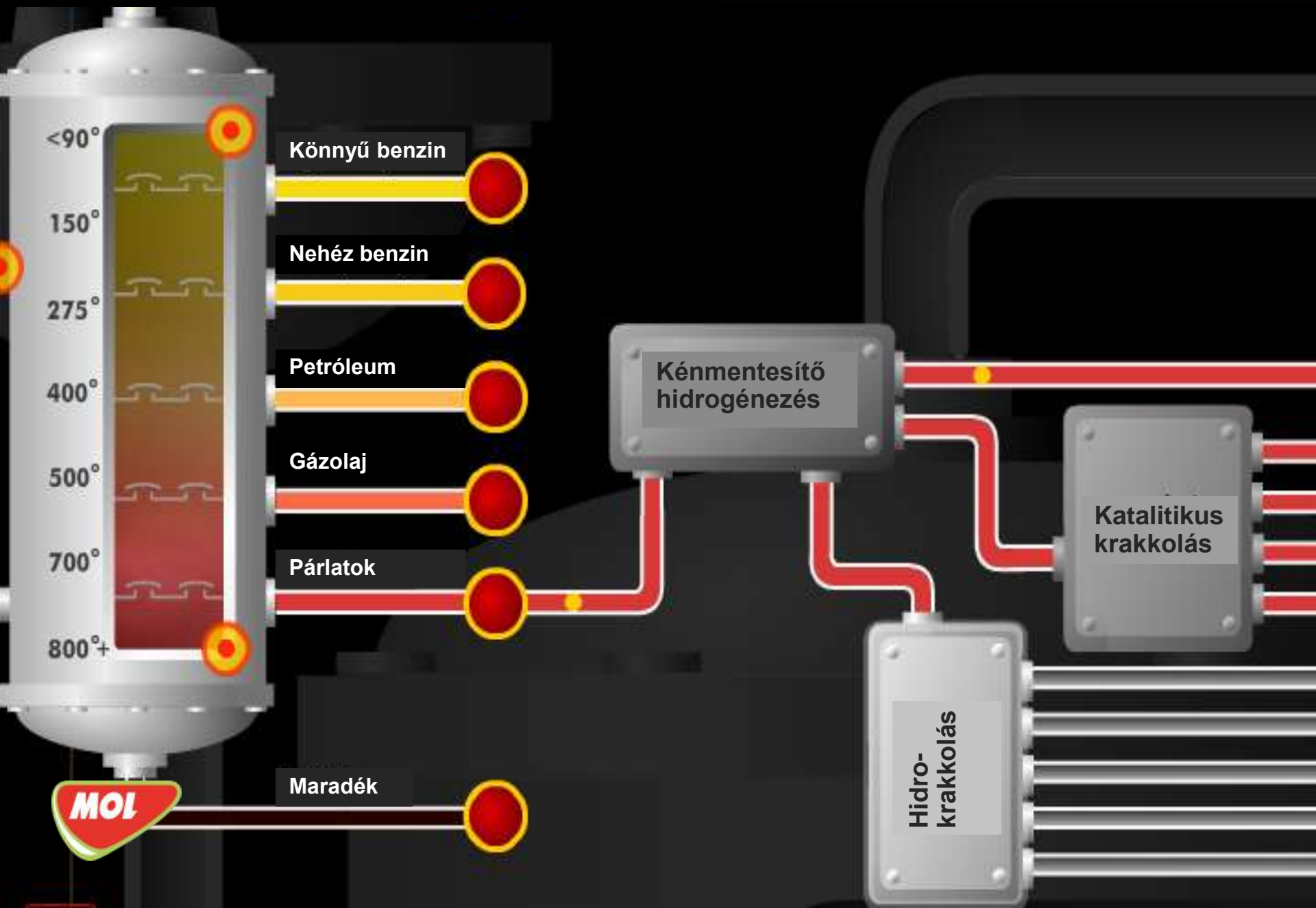
Egyszerűsített folyamatábra - AV1

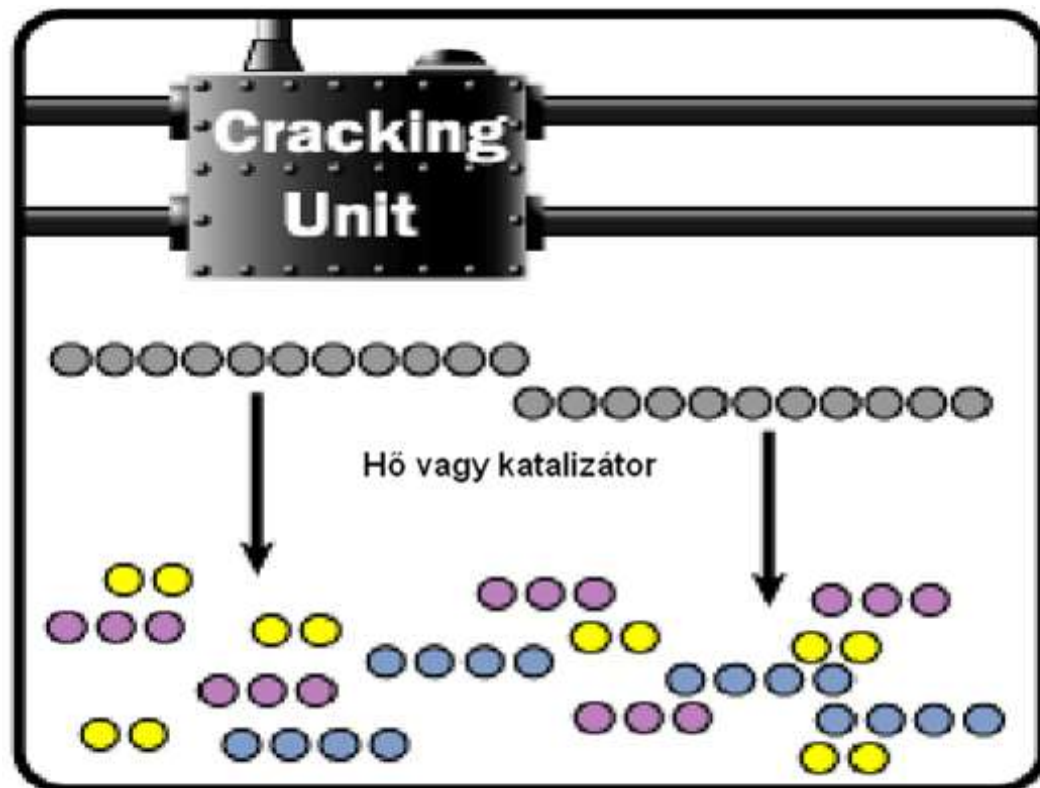
AV üzem

Krakkolás

Krakkolás

KEY

Nehéz gázolaj

Gázolaj

Kerozin

Benzin

Minden kör négy szénatomot jelöl

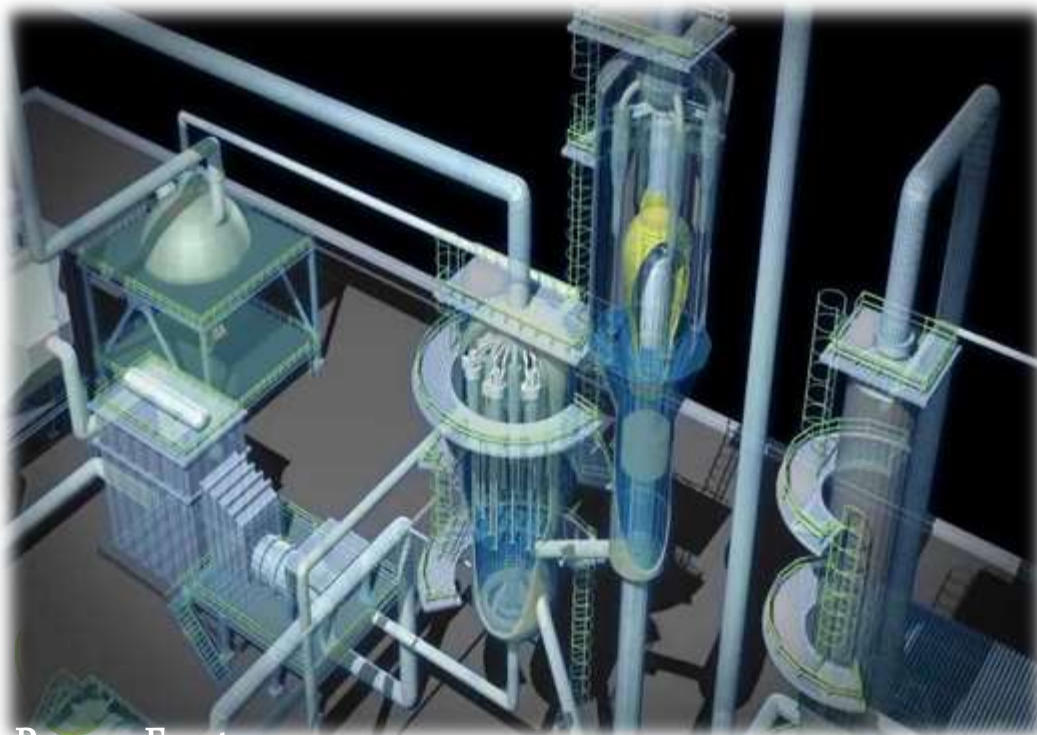
Katalitikus krakkolás

Feladata:

Kénmentesített vákuum párlatok krakkolása

molekulatömeg és forráspont csökkentés

Pannon Egyetem

Alapanyag:

Kénmentesített szélespárlat

Termék:

**C₃-C₄ elegy, krakkbenzin,
gázolaj (LCO)**

Paraméterek:

Hőmérséklet: 480 - 540 °C

Nyomás: 2 – 4 atm

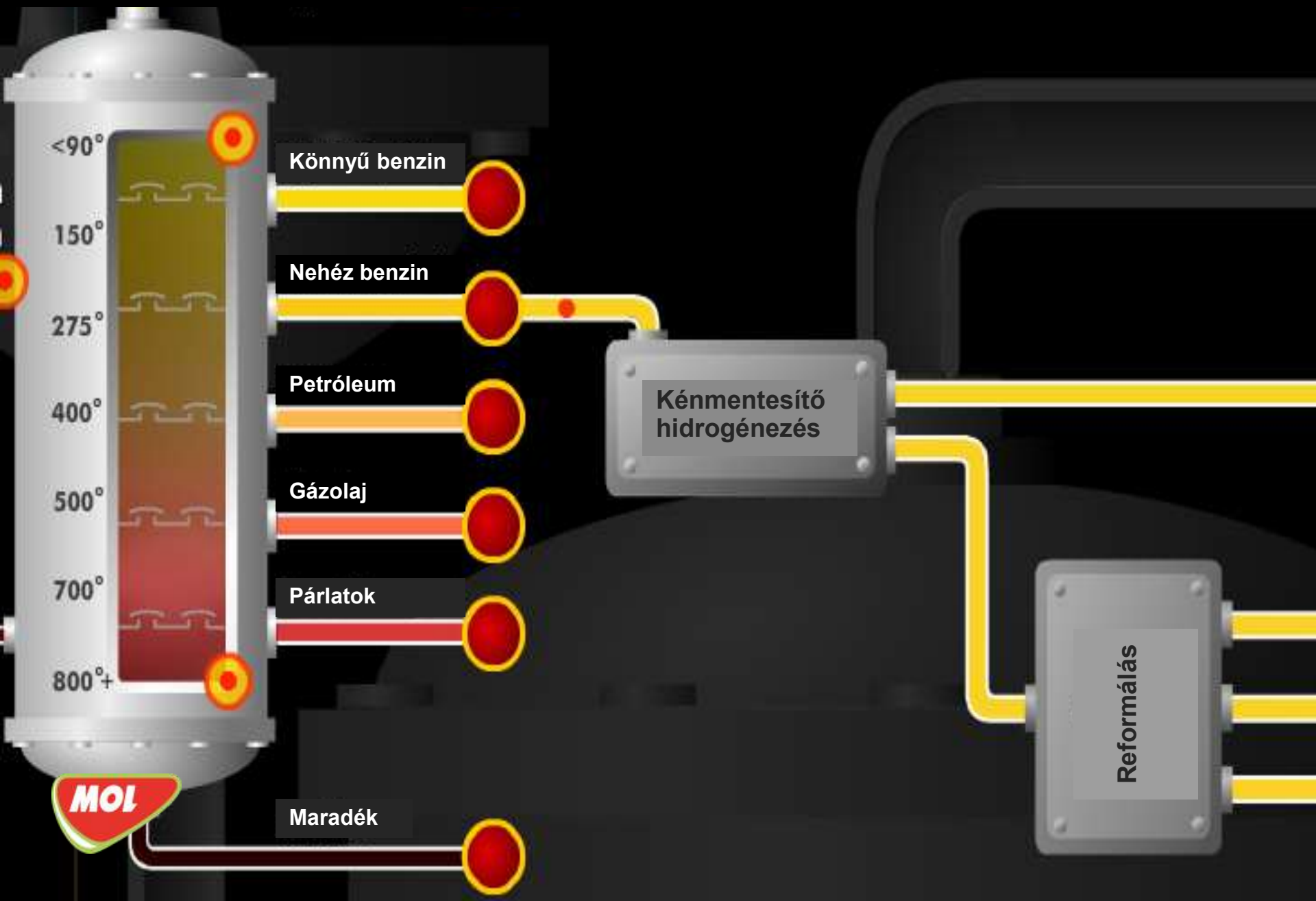
Katalizátor:

zeolitok (Al₂O₃ - SiO₂)

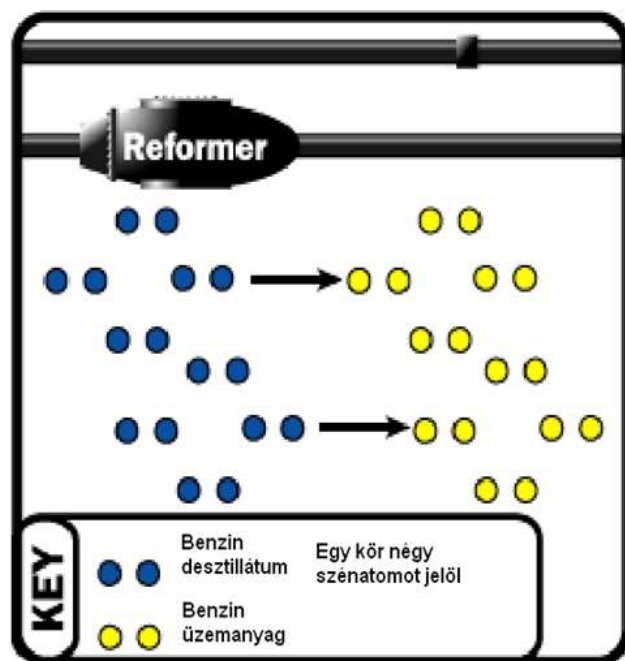
FCC üzem

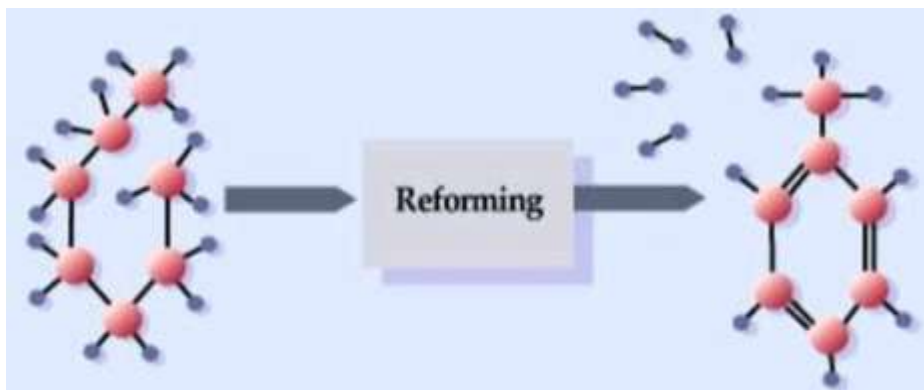
Reformálás

Reformálás

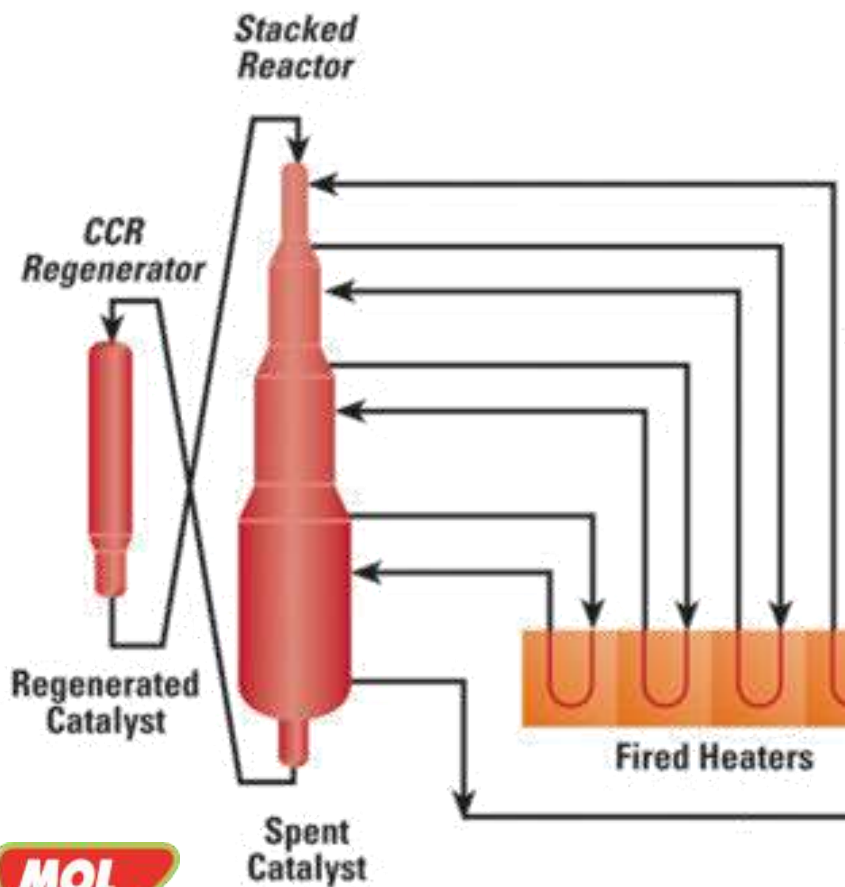
+

Reformálás

Feladata:

Magas oktánszámú benzinkeverő komponens (reformátum) előállítása, illetve aromás alapanyag gyártása

Alapanyag:

Kénmentesített desztillációs benzin

Termék:

reformátum, aromás alapanyag

Paraméterek:

Hőmérséklet: 450 - 550 °C

Nyomás: 45 – 50 atm

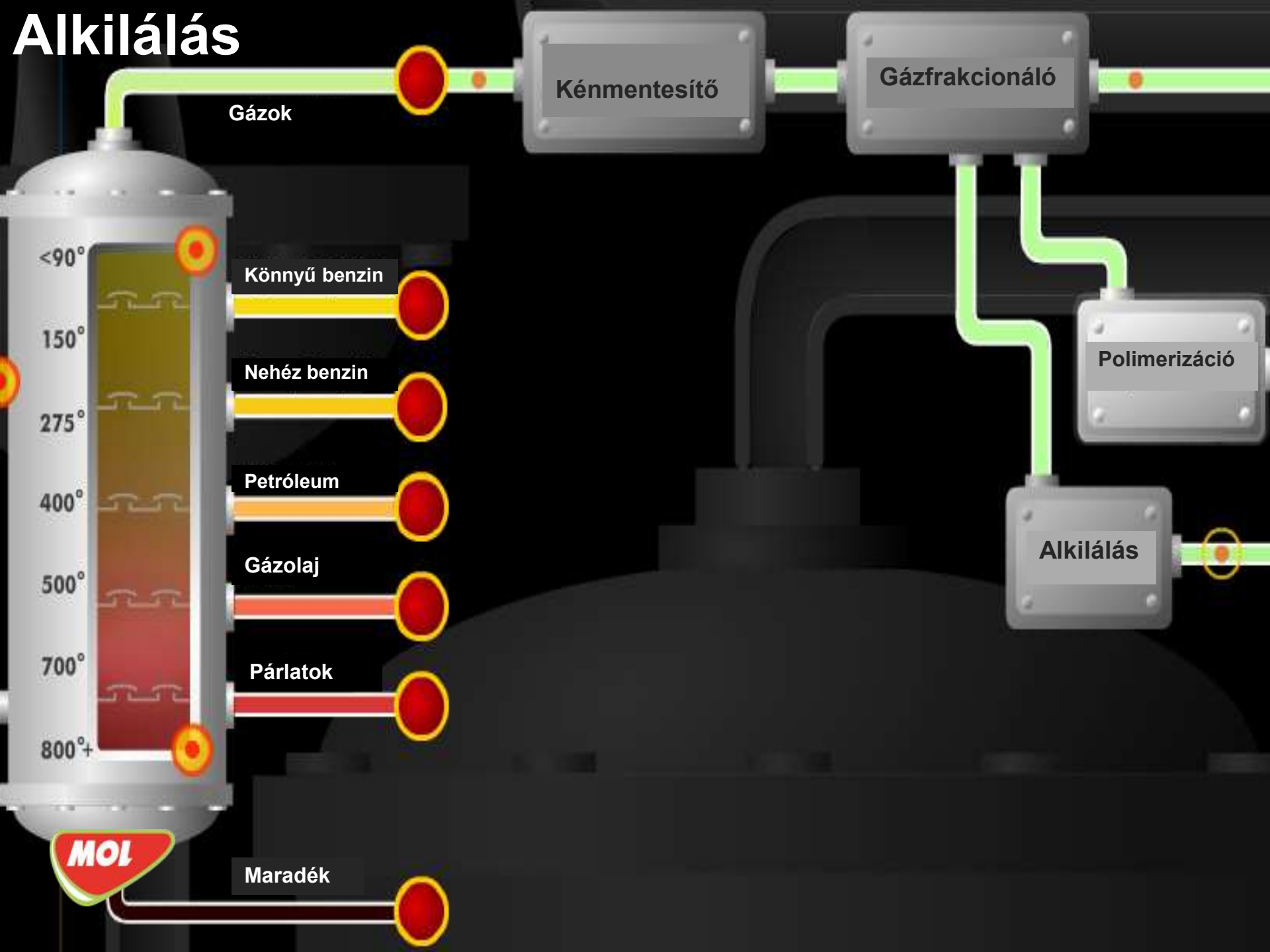
Katalizátor:

Pt-Re – Al₂O₃ /zeolit– Cl

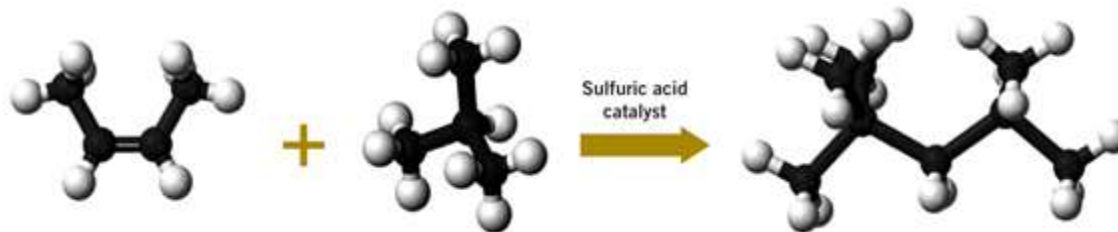
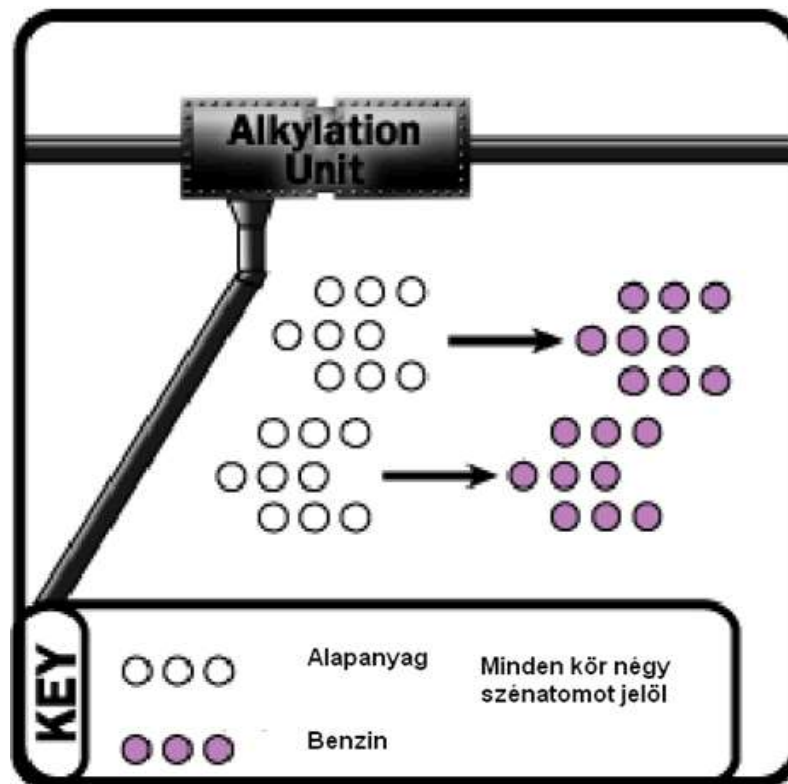
Reformáló üzem

Alkilálás

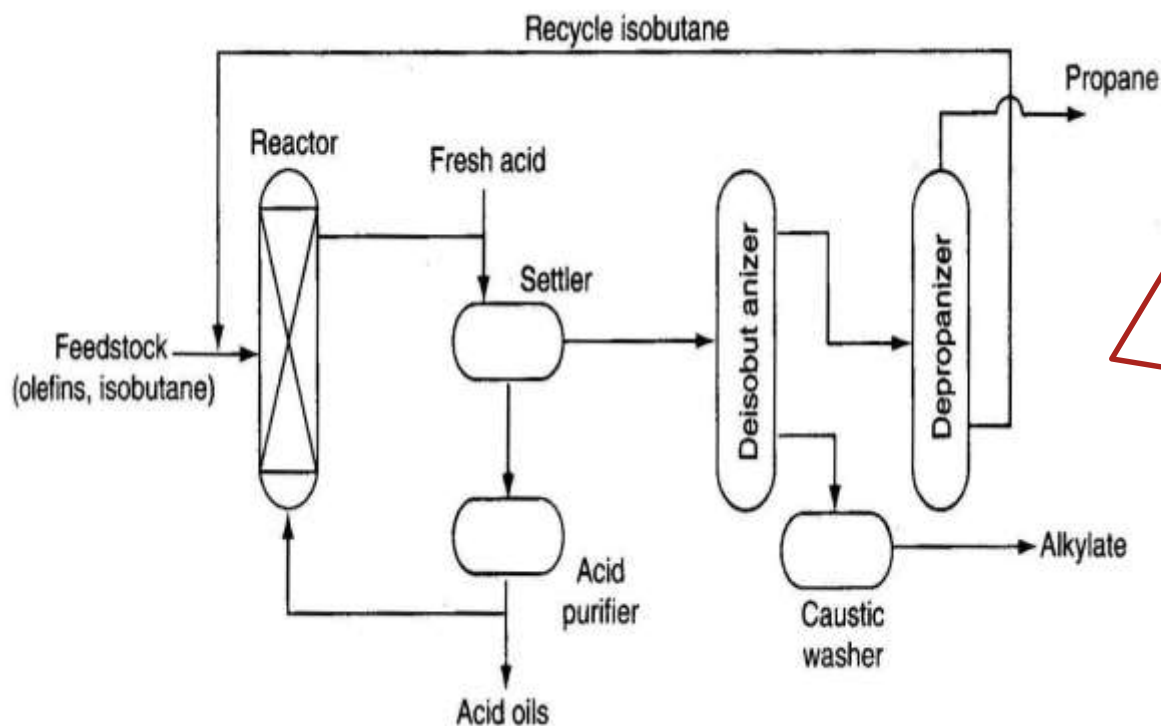
Alkilálás

Alkilálás

Feladata:

Motorbenzin keverőkomponenes előállítása. Az izobután és butének összekapcsolása magas oktánszámú izooktán eleggyé.

Alapanyag:

C₄ raffinát + izobután

Termék:

Alkilát

Paraméterek:

Hőmérséklet: 1 - 40 °C

Nyomás: 1 – 10 atm

Katalizátor:

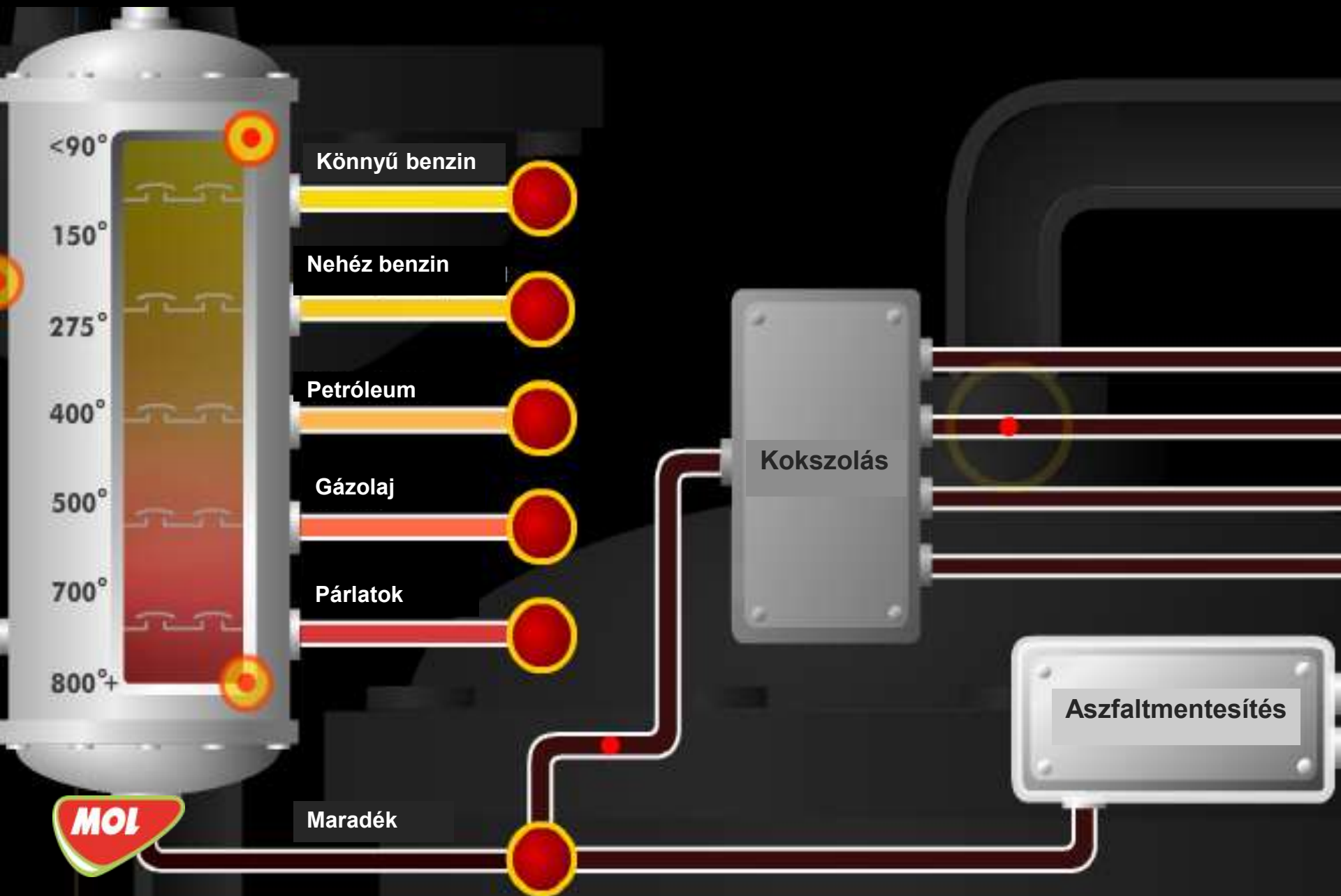
H₂SO₄; HF

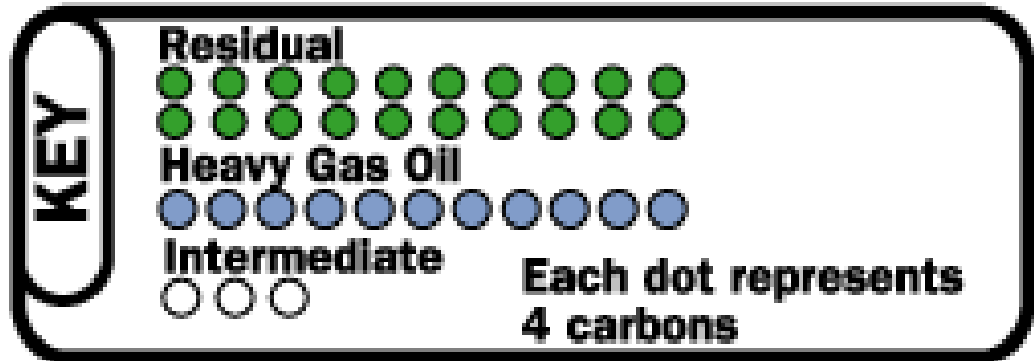
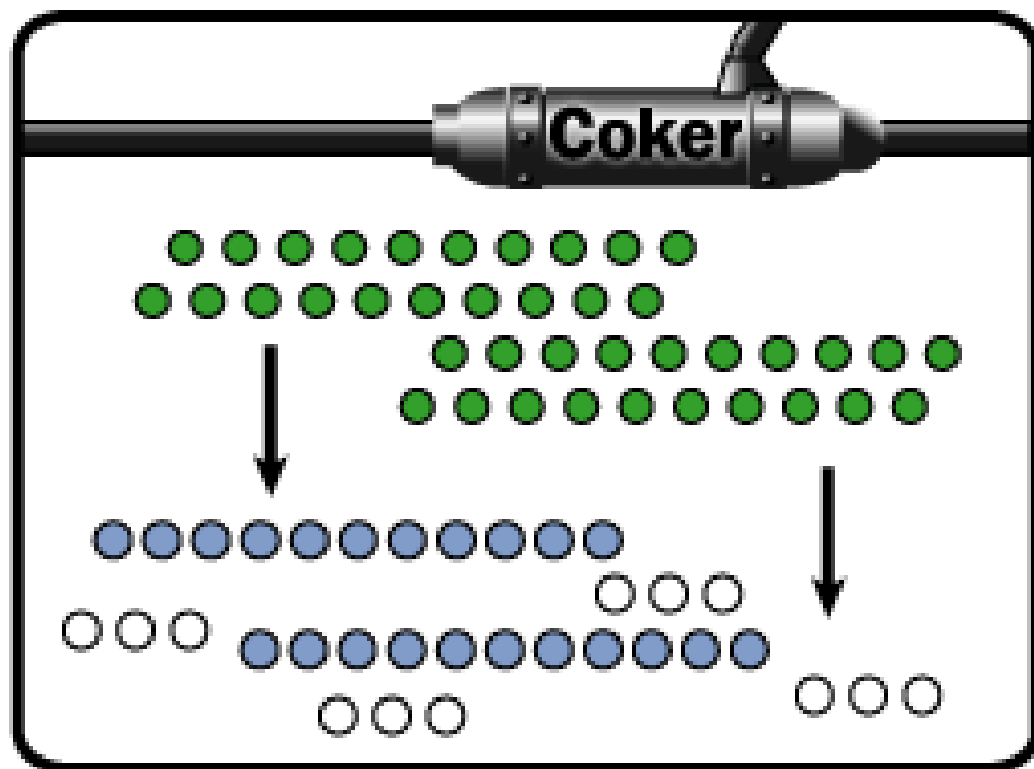
HF Alkiláló üzem

Késleltetett kokszolás

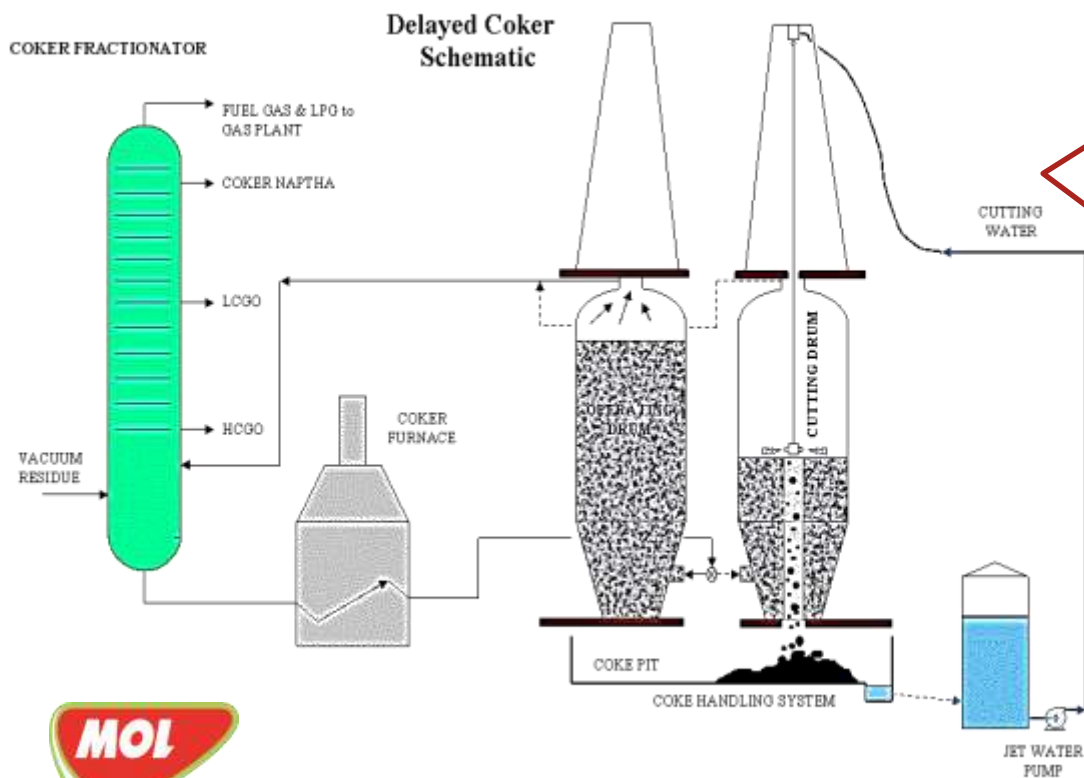
Késleltetett kokszolás

Késleltetett kokszolás

Feladata:

az alapanyag nehezebb komponensei szilárd koksszá alakulnak, miközben értékes, könnyebb termékek képződnek. /kénmentesíteni kell/

Alapanyag:

Gudron (vákuum maradék)

Termék:

gázok, benzin, gázolaj, koks

Paraméterek:

Hőmérséklet: 480 - 520°C

Nyomás: 1 – 5 atm

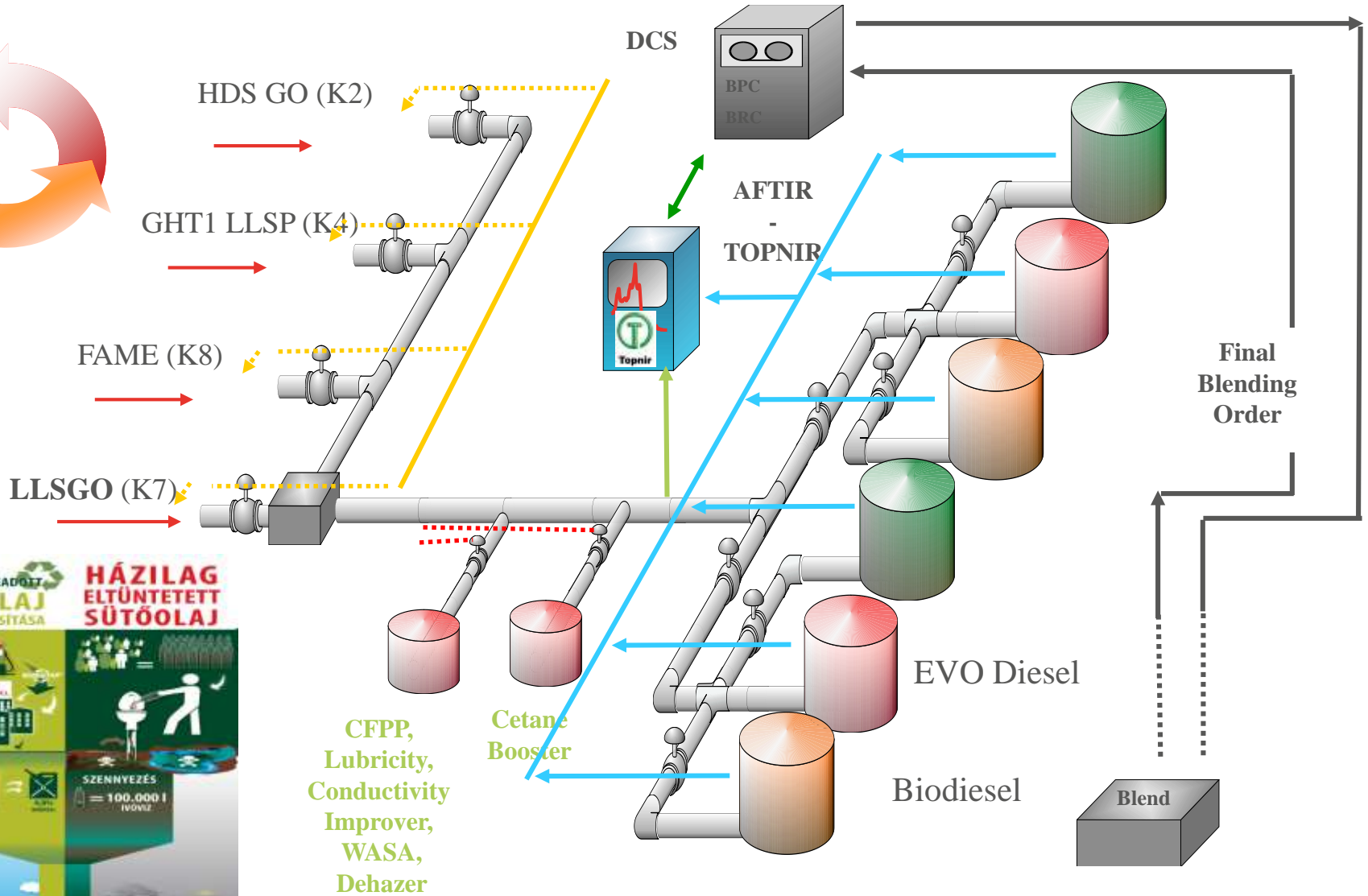
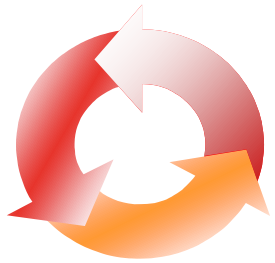
Késleltetett koksoló

Keverés

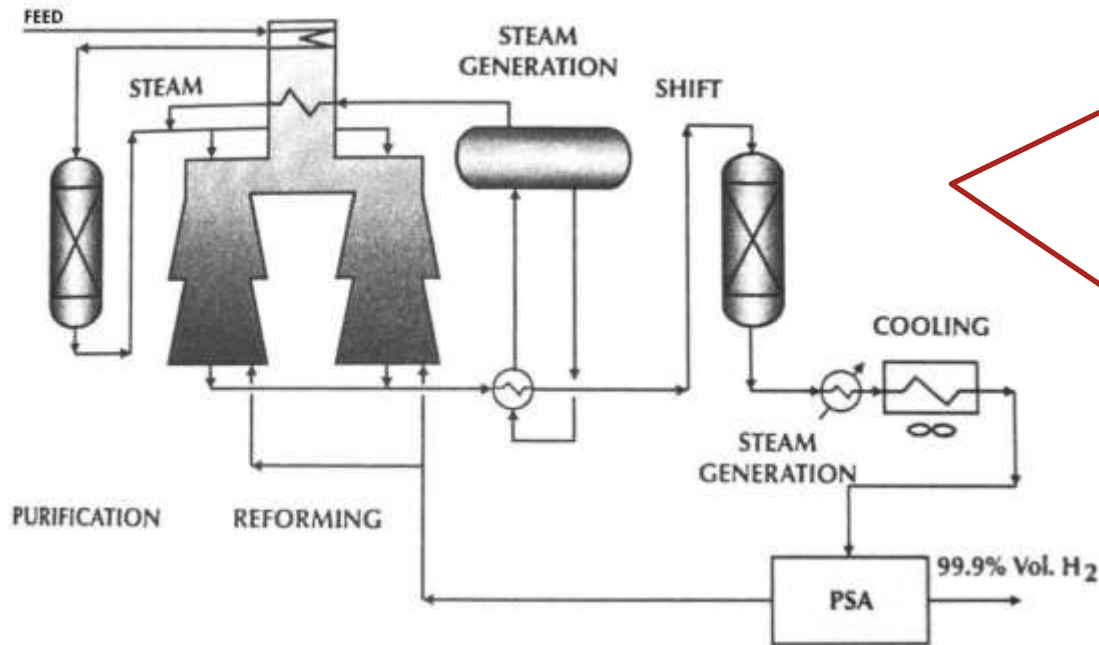
Gázolajkeverés

Hidrogén gyártás

Feladata:

Hidrogén előállítása a hidrogénező, kénmentesítő üzemek részére

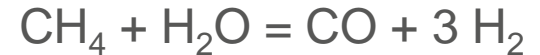
Alapanyag:

metán + vízgőz

Termék:

hidrogén (99,9 % tisztaságú)

Reakció:

Hőmérséklet:

800 – 850 °C

Katalizátor:

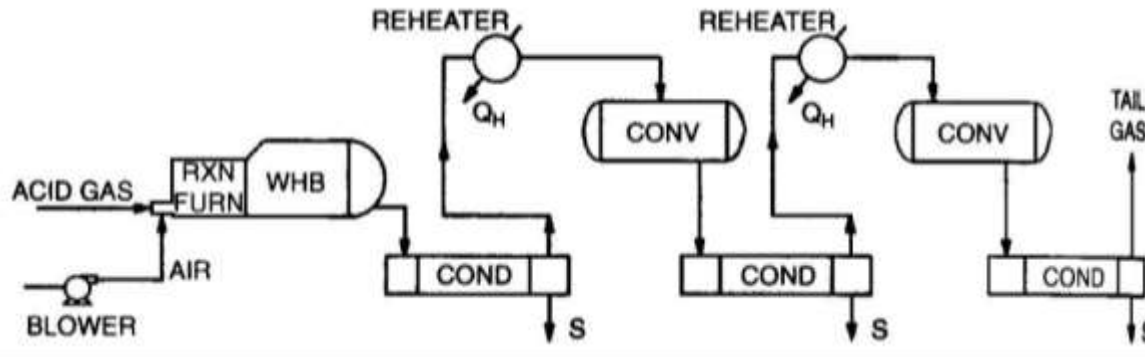
$\text{Ni}/\text{Al}_2\text{O}_3$

Hidrogéngyár

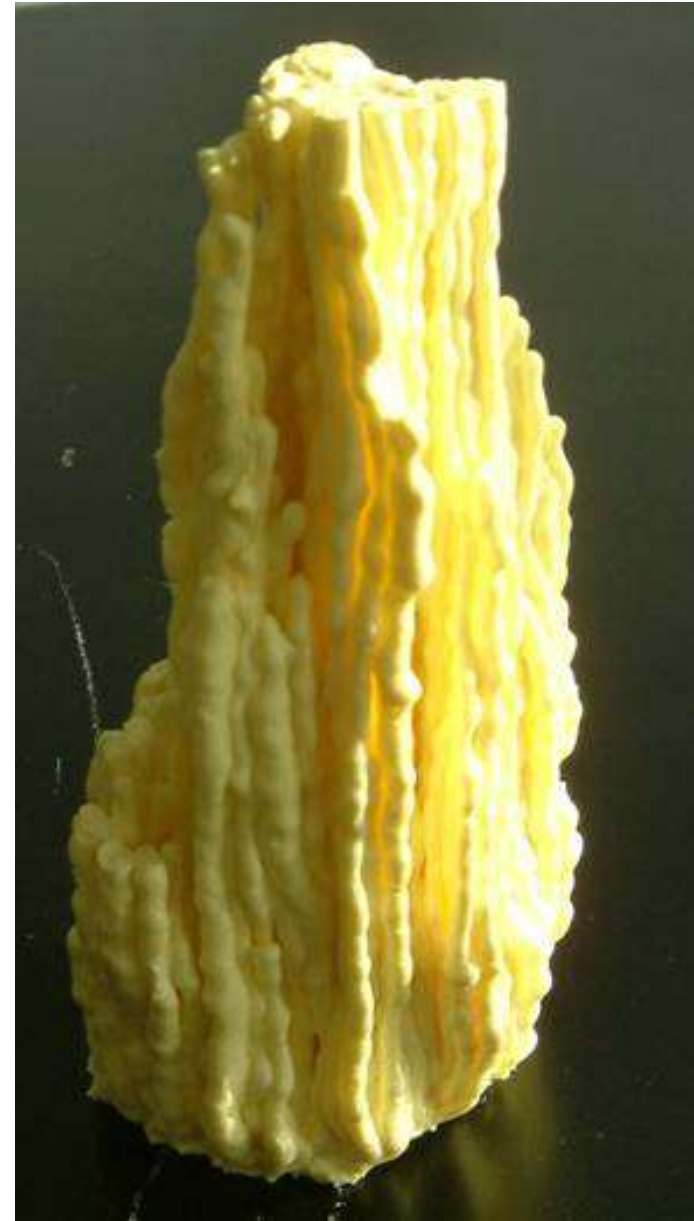
Claus eljárás - kénkinyerés

1. Termikus reakció (1000 - 1400 °C)

2. Katalitikus reakció (200 - 340 °C)

A fáklyák szerepe

A technológiában nem hasznosítható gázok:

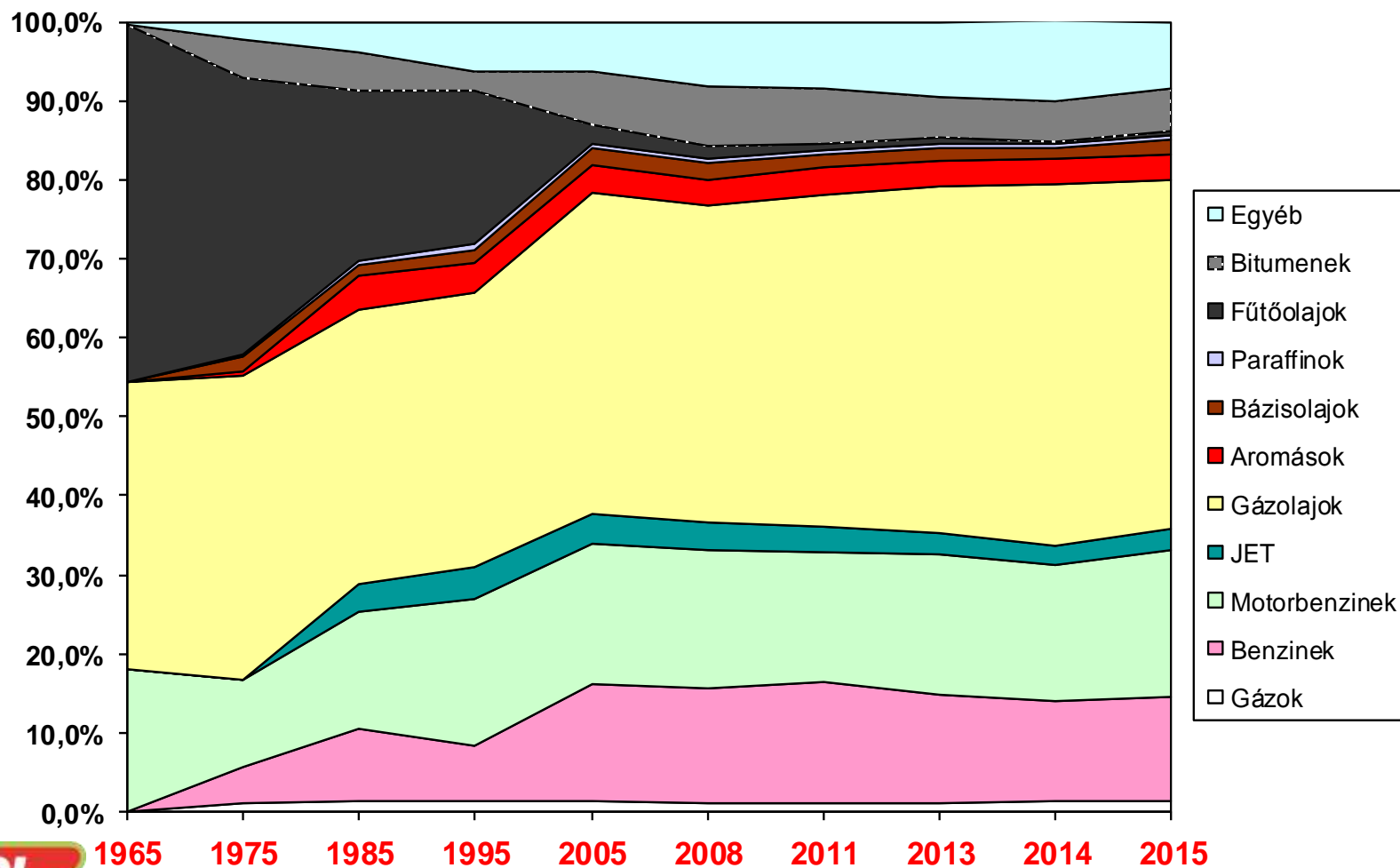
- Kis nyomás
- Szennyezettség
- Kis mennyiség

Biztonsági lefúvatási lehetőség

- Üzemzavar esetén a szénhidrogén gázok gyors, biztonságos leürítése a berendezésekből

A Dunai Finomító termékstruktúrájának változása a kezdetektől

A Finomító főbb termékcsoportjai - I

Termékcsoport	Termékek	Felhasználási terület
Cseppfolyós gázok	PB, Propán, Bután, Propilén	Vegyipar, Motorhajtóanyag
Motorbenzinek	ESZ 95, EVO NEO	Motorhajtóanyag
Vegyipari benzin		Petrolkémiai alapanyag
Petróleum	JET	Repülőgép üzemanyag
Gázolajok	MSZ EN 590, EVO Dízél	Motorhajtóanyag
Aromások	Benzol, toluol, xilol, o-xilol	Oldószerek, petrolkémiai alapanyagok
Fűtőolaj	FA 60/80	Fűtőanyag
Bitumen	Útépitő bitumen Modifikált bitumen	Építőipar (aszfalt, zsindely)
Egyéb termékek	Propilén Kén Koksz Bázisolaj Paraffin	Petrolkémiai alapanyag Kénsav gyártás Fűtőanyag Kenőanyag gyártás Gyertya, élelmiszeripar, kozmetika

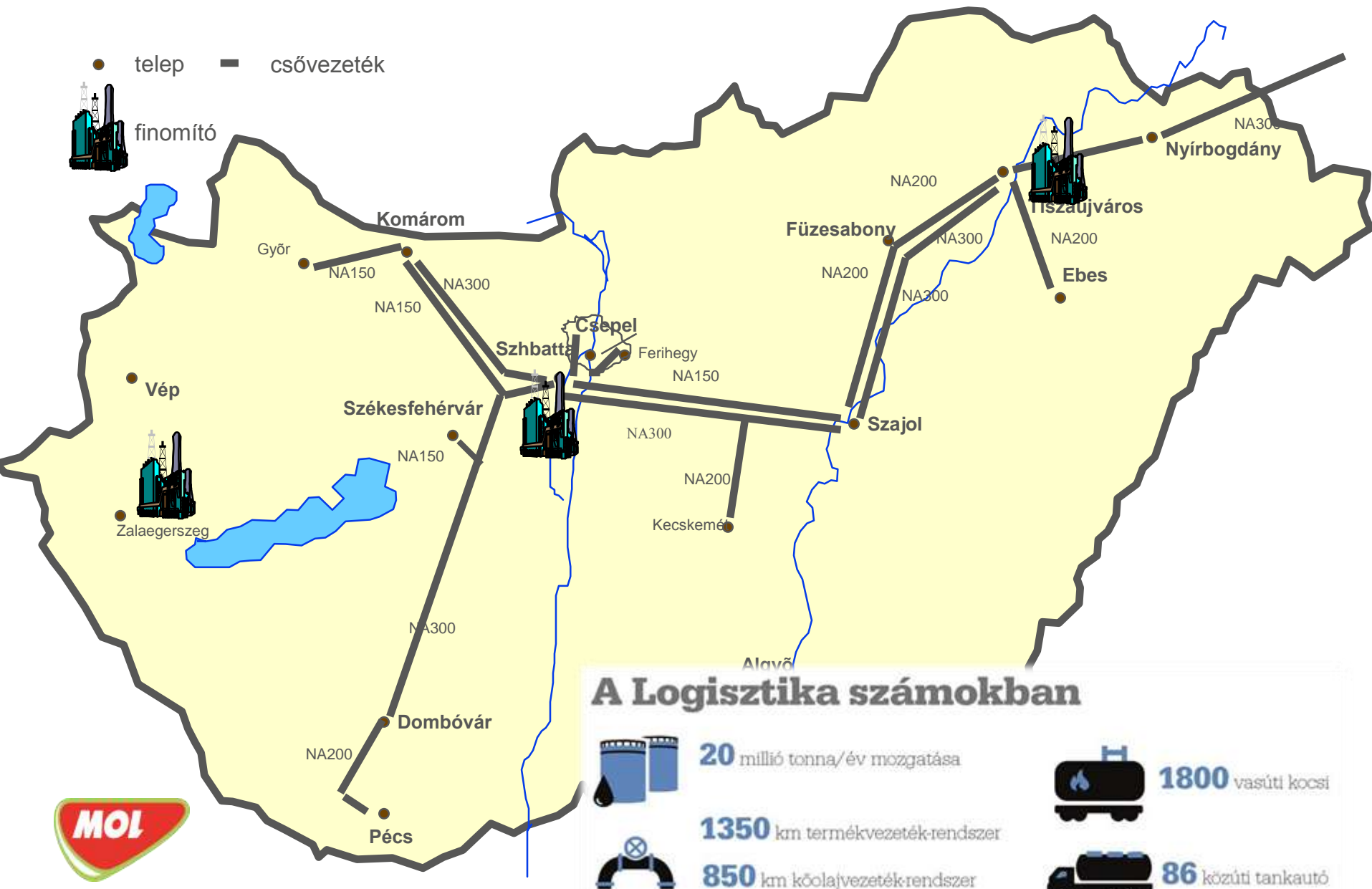

A Finomító főbb termékcsoportjai - II

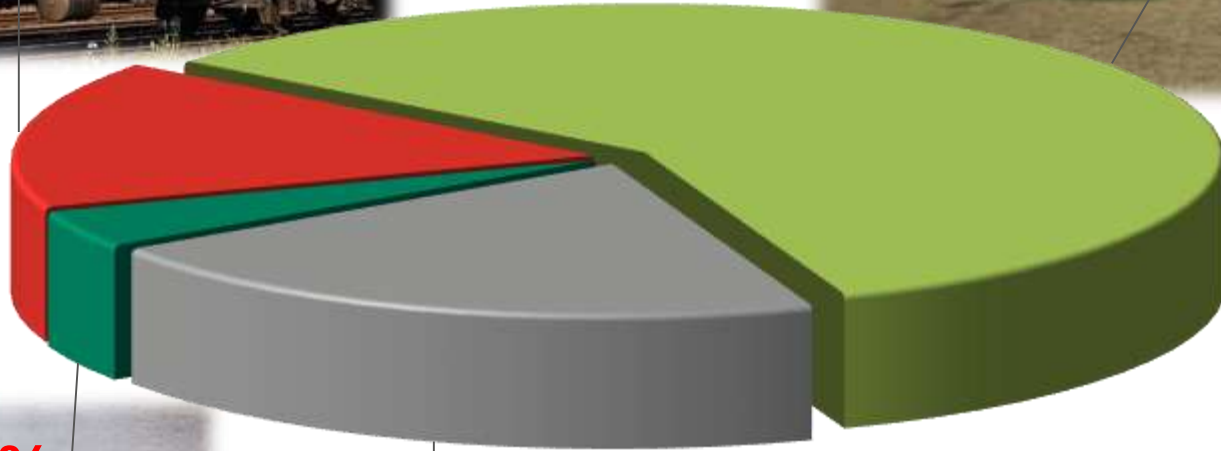
Termékcsoport	Fontosabb előírások	
	Paraméter	Előírás
Motorbenzin (95)	Oktánszám (min)	95; 85
	Kéntartalom (max) [ppm]	10
	Olefin tartalom (max) [%]	18
	Benzol tartalom (max) [%]	1
	Aromás tartalom (max) [%]	35
Diesel gázolaj	Cetánszám (min)	51
	Kéntartalom (max) [ppm]	10
	Policiklikus aromás tartalom (max) [%]	11
	Sűrűség (max) [g/cm ³]	0,845
	CFPP (max) [°C] nyár / tél	+5 / -20

MOL finomítók, telepek és terméktávvezetékek

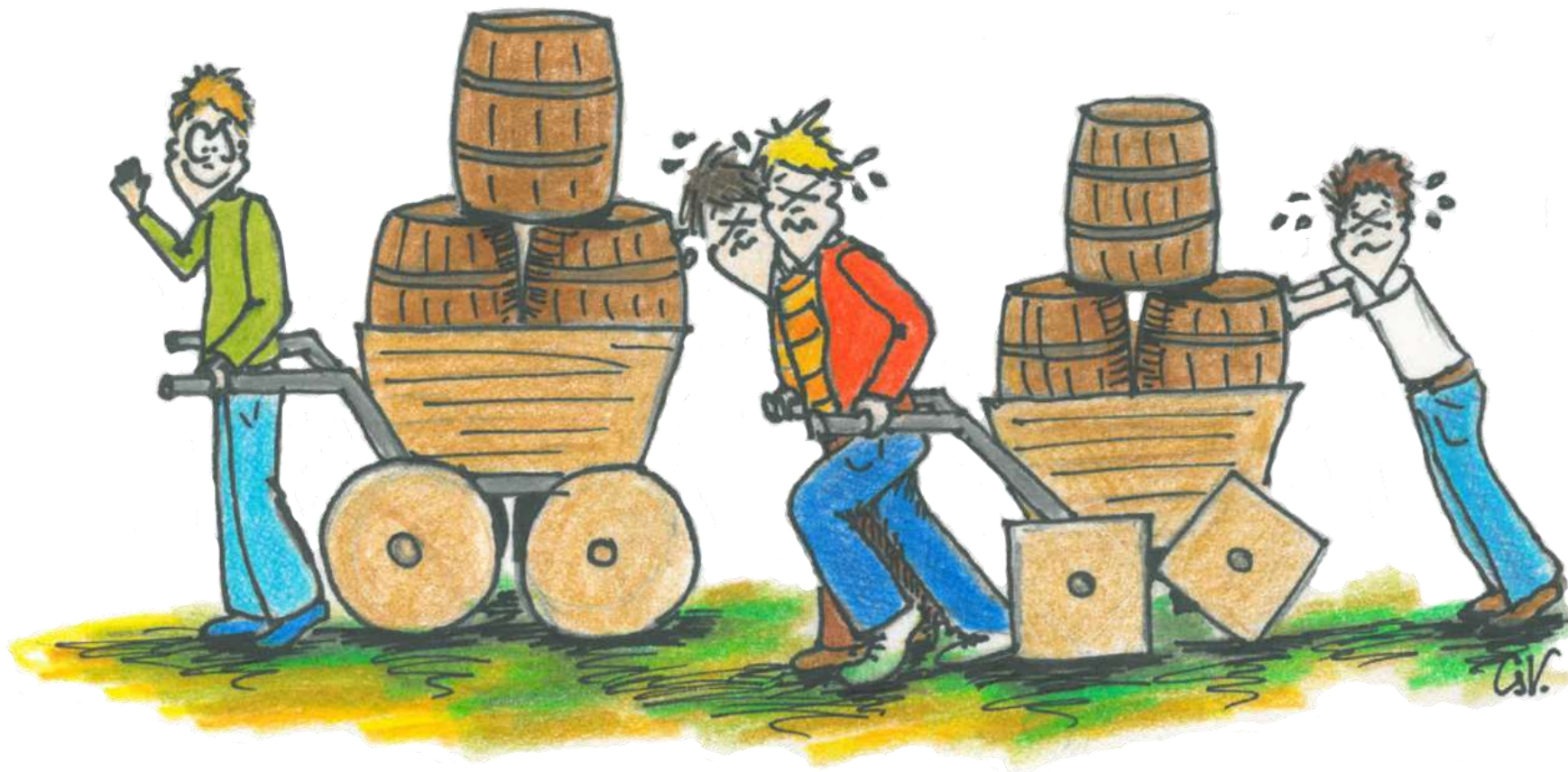
Termékszállítás típusai és megoszlása

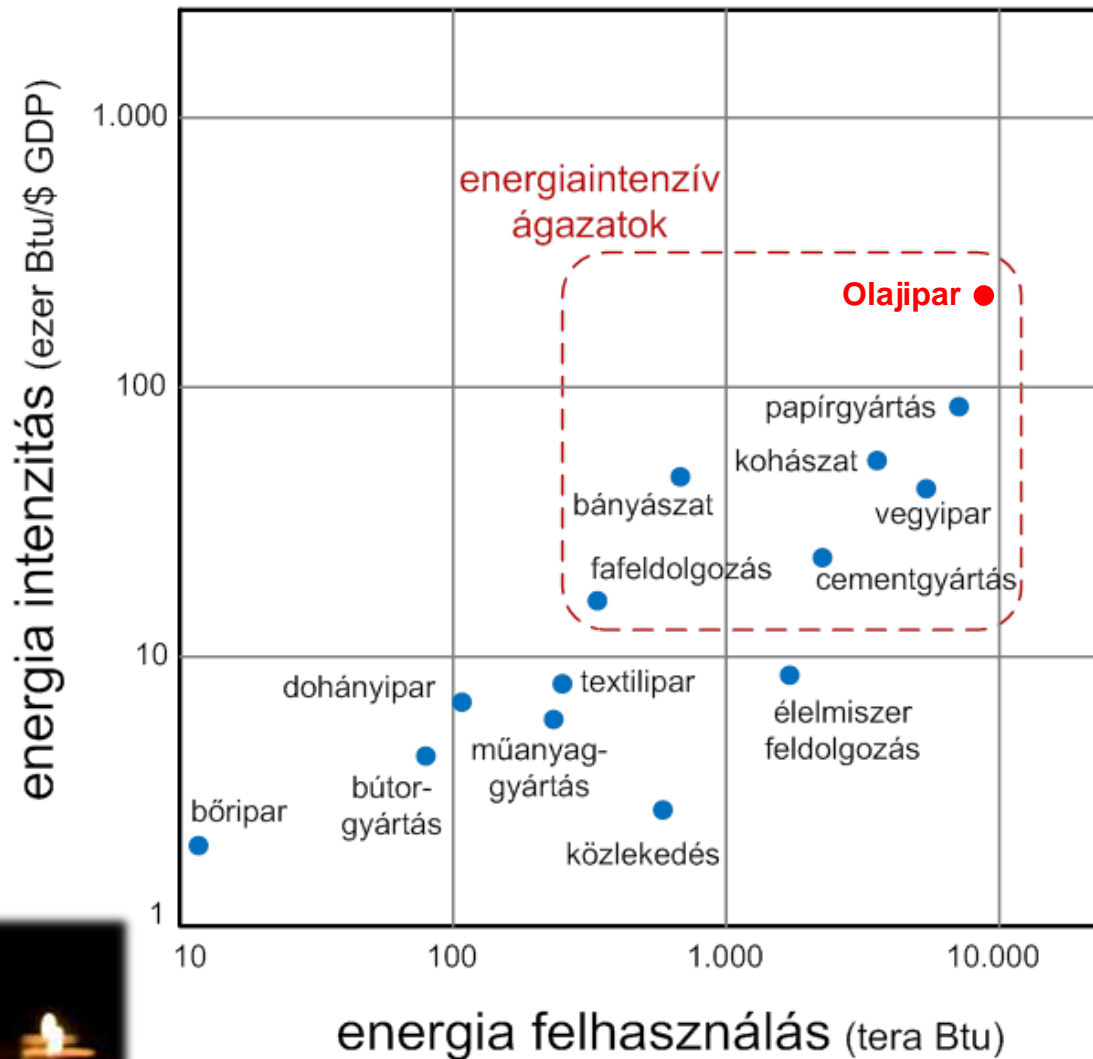
Energia hatékonyság

Mi jelent a hatékonyság?

Könnyűipar – Nehézipar – Olajipar

Energiafajták

Villamos energia

Földgáz

Gőz

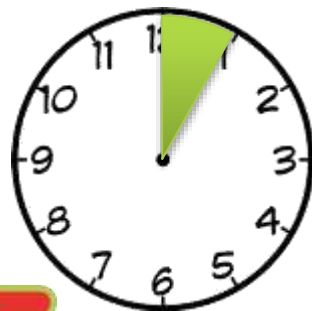

DUFI vs. Debrecen

= 3x

1 óra

40 év

Villamos energia

RÉGEN

MOST

Szivattyúk

Víz

RÉGEN

MOST

Vizes hűtés

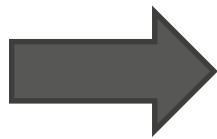

Fűtőanyag

Fűtőanyag

1

=

6%

=

Energiahatékonysági programok

2195 millió Ft

(megtakarítás 2015-ben)

Látványosan a kőolaj keletkezéséről és feldolgozásáról...

http://sciencenetlinks.com/interactives/energy/interactive/api_treat_012810.swf

